

Η ΔΙΓΓΙΝΑΙΑ.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ.

« Εἰ γὰρ λαβὼν ἕκαστος ὅ,τι δύναίτο τις
» Χρηστὴν, διέσθαι τοῦτο, κείνῳ κερδὸν φέροι
» ΠΑΤΡΙΩΙ, κακῶν ἂν αἱ πόλεις ἐλασσόνων
» Πειρώμεναι, τοιοῦτον εὐτυχοῖεν ἂν.»

ΕΥΡΗΠΑ. Φοίνισ. , στίχ. 1022-1025.

Ἀριθμ. Β'.

1831.

Ιουλίου 15.

Περὶ ἐκπαιδείξεως τῶν τῆς εὐπόρου τάξεως πολιτῶν (συνέχεια).

« Ἀπεδείξαμεν εἰς τὰ προειρημένα, λέγει ὁ συγγραφεὺς, ὅτι ἡ μά-
θησις τῶν νεωτέρων γλωσσῶν ἦτο πολὺ προτιμωτέρα ἀπὸ τὴν τῶν
παλαιῶν, τὰς ὁποίας ἀκυρολέκτως ἐστόλισαν μὲ τὸν τίτλον σοφαί
γλώσσαι. Μόλον τοῦτο πολὺ ἀπέχομεν ἀπὸ τοῦ νὰ σοχαζώμεθα, ὅτι
ἡ μόνη πρέπουσα σπουδὴ εἰς τοὺς νέους εἶναι ἡ τῶν γλωσσῶν ἡμεῖς,
τὸ καθ' ἡμᾶς, νομιζόμεν ὅτι πρέπει αὐταὶ νὰ θεωρῶνται ὡς ὄργανον
μᾶλλον ἢ ὡς τέλος καὶ σκοπὸς κύριος, καὶ μάλιστα δὲν πρέπει νὰ
διδάσκωνται ἀπολύτως ὡς πρὸς τὴν φιλολογίαν ξηράν. Αἱ ἀντιποι-
ήσεις αἱ φιλολογικαὶ εἶναι τὸ δυστύχημα τῆς ἐποχῆς μας. Ὁ θεῖνα
θέλει νὰ ἦναι πολιτικὸς ἄνθρωπος, διότι ἔλαβε τὸ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν
ποίησιν βραβεῖον ἄλλος τις ἀντιποιεῖται τὴν διεύθυνσιν μιᾶς πολι-
τικῆς ἐφημερίδος ἢ κἀνὲν ὑπέρτατον ἀξίωμα κυβερνητικόν, διότι
εὐχουργεῖ μετρίως εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν. Κατὰ δυσυχίαν τὴν
σήμερον οἱ Ἄμφιωνες δὲν ἀναστήθουν πλέον, ὡς πάλαι ποτὲ, τὰ
τεῖχη τῶν πόλεων παίζοντες τὴν λύραν των, καὶ εἶναι πολὺ εὐκο-
λότερον νὰ ὑπερασπίσῃ τις καὶ νὰ κατακτήσῃ τὰ βασίλεια πεζῶν
γράφων ἢ ποιητικῶν.

Κατὰ δύο τινὰ θεωρουμένη μία τις ἀνατροφή ἐμπορεῖ νὰ ἦναι
ἄχρηστος· πρῶτον, ὅταν ὁ προβαλλόμενος σκοπὸς δὲν εἶναι ὁποῖος
ἔπρεπε νὰ ἦναι καὶ δεύτερον, ὅταν τὰ μέσα δὲν ἦναι πρὸς τὸν σκο-

πόν. Ἡμεῖς κατὰ μίμησιν πολλῶν ἄλλων χριστιανικῶν βασιλείων εὐρέθημεν νὰ ἔχωμεν ἀπολύτως τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν νέων παραδομένην εἰς χεῖρας τοῦ κλήρου, ἀνθρώπων ἄλλως μὲν σεβασμίων καὶ ἐντίμων, μὴ ὑποκειμένων εἰς ξένον ἀρχηγὸν κατ' εὐτυχίαν, καὶ μὴ ἐχόντων ἄλλο τι ἀσπαστότερον παρὰ τοὺς νόμους τῆς πατρίδος μας, ἀλλὰ μὴ δυναμένον νὰ μᾶς ὠφελήσωσιν. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐμποροῦν νὰ διδάξωσι παρ' ὅσα ἐμελέτησαν καὶ ἔμαθον. Τὸ σύστημα τῆς διδασκαλίας μας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τροποποιηθῆ, οὐδὲ νὰ βελτιωθῆ, ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι οἱ δι' αὐτοῦ τρεφόμενοι καὶ εἰς αὐτὸ εὐρίσκοντες τὸ συμφέρον των, δὲν ἐξεύρουσιν παρὰ τὰς ἀρχαίας γλώσσας, καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ διδάξωσιν ἄλλο τίποτε.

Καὶ ὄντως ποτὲ δὲν ἠμπόρουσιν νὰ ἐπινοήσωσι σύστημα εὐστοχώτερον εἰς τὸ νὰ ἀντικρίπτωσι τὴν μάθησιν τῶν γλωσσῶν, τὰς ὁποίας ἀντιποιοῦνται ὅτι διδάσκουσιν. Ἐὰν ὁ Ἰησοῦς Λίβιος συνέγραψε λατινιστὴ ἐν σύγγραμμα, κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἡλικίης του ἡλικίας, τοῦτο βέβαια δὲν ἠμπόρεσε νὰ κατορθώσῃ σπουδάζων τὴν προσφθίαν καὶ σύνταξιν. Οἱ φωστῆρες τῆς φιλολογίας ἐκείνης τῆς ἡλικίας ἐτρέφοντο καὶ ἀντρέφοντο μὲ τὴν γλῶσσαν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν λατινικὴν, καὶ ὄχι μὲ τοὺς κανόνας τῆς ξηρούς· μὲ τοὺς συγγραφεῖς καὶ μὲ τὰς ὑποθέσεις τῶν συγγραμμάτων των, καὶ ὄχι μὲ μόνον λέξεις ἀσημάντους ἢ κενὰς νοήματος, καὶ μὲ κανόνας ἀκαταλήπτους εἰς τῶν νέων τὸν νοῦν. Εἰς τὸ σύστημα, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς μεταχειρίζομεθα, ὅλοι οἱ κόποι πίπτουν εἰς τὸν μαθητὴν· ὁ δὲ διδάσκαλος δὲν ἔχει χρεῖαν οὐδὲ ν' ἀκούῃ, ἀρκεῖ μόνον νὰ προσποιῆται ὅτι ἀκούει. Τὸ ἔργον του εἶναι διόλου μηχανικόν, καὶ χρεῖας τυχεύσεως ἐμποροῦμεν νὰ ἀντικαταστήσωμεν εἰς τὸν τύπον του κάμμιν μηχανήν. Ὁ δὲ μαθητὴς ἀπὸ μέρους του δὲν βλέπει κίνηνα σκοπὸν, κἀνὲν ἀντικείμενον· δὲν ἀποκτᾷ νέας ιδέας. Φαντάζεται τάχιστα ὅτι τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ διὰ πᾶσαν ἄλλην σπουδὴν, καὶ συνειθίζει ν' ἀποστρέφεται τὴν μελέτην καὶ τοὺς κόπους κατὰ τὸ ἐπίλοιπον μέρος τῆς ζωῆς του. Μὴ μανθάνοντες οἱ νέοι τίποτε ἱκανὸν νὰ θέλῃ καὶ νὰ κινήσῃ τὴν νεαράν των φαντασίαν, ὑποκείμενοι εἰς σπουδὴν τινὰ μονότονον, ξηράν καὶ ἀσκοπον, χάνουν ὅλην τὴν δραστηριότητα τῶν διανοητικῶν των δυνάμεων· νεκράνονται καὶ κατὰ τὰς φυσικὰς δυνάμεις ἀπὸ τὴν καθεστῆσιν καὶ ἀηθῆ ζωὴν, καὶ κατανοῦν ἕως τέλους νὰ

ἀηδιάζωσι, ν' ἀποστρέφονται μεγάλως πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖ ὀλίγην προσοχὴν, τὰς ἐπιστήμας, τὰς γλώσσας, τὴν φιλολογοίαν.

Ἄν δὲ θεωρήσωμεν τὴν τοιαύτην ἀνατροφὴν καὶ ὡς πρὸς τὸ ἠθικόν, εἶναι μέγα δυστύχημα ὅτι εἰς τὴν ἡλικίαν, καθ' ἣν ὁ νοῦς ἔπρεπε νὰ ἐνασχολῆται εἰς πράγματα ὠφέλιμα ἐν ταύτῳ καὶ ἡδέα, διὰ νὰ ἐμποδίζωνται αἱ ἐπιθυμίαι καὶ τὰ πάθη ἀπὸ τοῦ νὰ διευθύνωνται πρὸς τὸ κακόν, ἡμεῖς καταδικάζομεν τὴν νεολαίαν εἰς ἔργα, τὰ ὁποῖα αὐτὴ ἀποστρέφεται, καὶ τὰ ὁποῖα τῆς ἐμπνέουσι δικαιοτάτα μίαν ἀκατανίκητον ἀπέχθειαν. Ἐκ τούτου προέρχονται τὰ περισσότερα ἐλαττώματα, εἰς τὰ ὁποῖα ὑποπίπτουσιν οἱ τῶν δημοσίων σχολείων μας μαθηταί· καὶ ἂν τοῦτο δὲν ἦναι ἡ μόνη αἰτία, εἶναι τοῦλάχιστον ἡ κυριωτέρα. Τὸ ἐλαττήριον ὑπέροπου στενοχωρούμενον ἐκφρεύει βιαίως· καὶ ἐπειδὴ οἱ ἀνατροφεῖς δὲν ἐξεύρουσιν νὰ κατακυριεύσωσι τὴν καρδίαν τῶν νέων, καὶ νὰ τοὺς χειραγωγήσωσι σιγανά εἰς τὸ καλόν, οὗτοι ἀπευθύνονται πρὸς τὸ κακόν μὲ μεγίστην ὀρμὴν.

Τοῦτο εἶναι ἐν κακόν ἐμμεσον. Ἐν ἄλλο ἄμεσον εἶναι τὸ ἐξῆς, τὸ νὰ μὴ μαθητεύωνται δηλ. οἱ νέοι τὰς ἠθικὰς καὶ πολιτικὰς ἐπιστήμας, προετοιμαζόμενοι ἐν ταύτῳ, καθὼς οἱ τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν, εἰς τὴν ἀσκήσιν τῶν πολιτικῶν ἀρετῶν. Ἡμεῖς ἐξεργόμεθα ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν διδασκάλων μας χωρὶς νὰ ἐξεύρωμεν τίποτε περὶ τῶν χρεῶν καὶ τῶν δικαίων μας, χωρὶς νὰ ἔχωμεν ἀρχὰς τινὰς πρὸς κανονισμὸν τῆς διαγωγῆς μας, χωρὶς νὰ γνωρίζωμεν τοὺς νόμους καὶ τὰς συνθηκὰς τῆς πατρίδος μας, χωρὶς νὰ ἔχωμεν κάμμιν ιδέαν σωστὴν περὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ περὶ τοῦ κόσμου. Ἀληθινὰ εἰς τὰ δημόσια σχολεῖά μας ἔχουν, πρὸς ἀντίθεσιν εἰς τὴν μερικὴν ἀνατροφὴν, ταύτην τὴν ἀντιποίησιν, ὅτι μᾶς δίδουσι μίαν ἀπόπειραν πρῶτον τοῦ κοινωνικοῦ βίου· ἀλλ' ἐρωτῶμεν· τίνα κοινωνικὸν βίον, ἢ τίνας ἀνθρώπους μαθηθῶσιν οἱ νέοι νὰ γνωρίζωσιν εἰς τὰ μοναστικά συσπουδαστήρια τοῦ ἔθνους εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἢ τοῦ Σαινταχέλου τῆς Γαλλίας;

Οὔτε περὶ τοῦ φυσικοῦ κόσμου, καθὼς οὐδὲ περὶ τοῦ ἠθικοῦ, μᾶς μαθηθῶσιν τίποτε, οὐδὲ περὶ τῶν ἀδιακόπων καὶ ἀπείρων σχέσεων, αἵτινες τοὺς ἐνόουσι. Δὲν μᾶς λέγουσι τίποτε περὶ τοῦ εἰς τί συνίστανται τὰ ἐπιτηδεύματα τοῦ συνήθους βίου, ἢ ἡ ὑπαρξίς, ὅχι μόνον

τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Μᾶς παραβλέπουν εἰς ὀλοτελῆ ἄγνοιαν τῆς οἰκουμένης καὶ τῶν περικυκλούντων ἡμᾶς σωμάτων τοῦ Παντός. Εἶναι πολὺ ἂν ἐξεύρωμεν τὰ ὀνόματα τῶν ζώων, τῶν φυτῶν καὶ τῶν ὀρυκτῶν, χωρὶς τῆς χρήσεως τῶν ὁποίων δὲν δυνάμεθα νὰ ζήσωμεν. Δὲν μᾶς κάμνουν γνωστὰς τὰς νέας μορφὰς τὰς παραγομένας ὑπὸ τῆς τέχνης, τοὺς τρόπους, καθ' οὓς αἱ ἐνώσεις αὐταὶ γίνονται, τὰς ἀπείρους τέχνας, ἐν ἐνὶ λόγῳ, αἱ ὁποῖαι μᾶς ἀπῆλλαξαν ἀπὸ τὸν ἄγριον βίον. Ἡ φύσις μᾶς ἐπροίκισε μὲ μίαν ἀρχὴν δραστηκωτάτην περιεργείας, ἥτις δύναται νὰ παράξῃ εὐτυχέστατα ἀποτελέσματα· ἀλλὰ τὰ στίγματα τῆς ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος τῶν παρελθόντων αἰώνων φαίνονται ἐπίσης εἰς τὰ ὅσα αἱ διδάσκαλοί μας παραμελοῦν νὰ μᾶς μάθωσι, καθὼς καὶ εἰς ὅσα μᾶς διδάσκουν.

Ἐκ τούτων συνάγεται ὅτι ἡ ἐπιστήμη, ἐξ ἧς παρᾶσσονται τὰ πλούτη καὶ ἡ δύναμις τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ τῆς Γαλλίας δὲν τιμᾶται, ὅσον ἔπρεπεν. Αὕτη δὲν εἶναι μάθησις. Ὁμοιάζει μὲ τὰ χωσμένα εἰς τὴν γῆν θεμέλια καὶ μὴ φαινόμενα, τὰ ὁποῖα ὅμως συστήνουσιν ὅλην τὴν δύναμιν τῶν ἐπ' αὐτῶν κτισμένων κτιρίων. Ὁ τῆς ἀνω βουλῆς Πάριος καταφρονεῖ τὸν χημικόν, ὅστις τὸν διδάσκει, πῶς βάφονται τὰ ὁποῖα φορεῖ φορέματα καὶ ἡ γονατᾶρα (καλτσόδετα), τὴν ὁποίαν φέρει ἐπὶ τοῦ γόνατός του ὡς σημεῖον ἀξίας (1)· καὶ δὲν τιμᾶ περισσώτερον οὐδὲ τὸν μεταλλουργὸν ἐκεῖνον, ὅστις τοῦ δεικνύει τοὺς τρόπους τοῦ νὰ μεταβάλλῃ εἰς χρυσὸν τὰ ἄκαρπα βουνα. Ὁλόκληρον σημεῖον νομοθετῶν, εὐγενῶν καὶ ἀγενῶν, συνάσσονται κατ' ἔτος διὰ νὰ κανονίσωσιν ὑποθέσεις τεχνικᾶς ἢ ἐπισημονικᾶς, καὶ μόλις καὶ μετὰ βίας ἀκτινῆς τινες φωτεινὰ φθάνουν νὰ διαπεράσωσι τὸν πυκνὸν ζύφον τῶν δύο βουλευτηρίων. Ὁ ἀμφιβάλλων περὶ τούτου ἄς ἐρευνήσῃ τὰς συζητήσεις, τὰς ἀναφορὰς καὶ τὰς ἐφημερίδας, καὶ θέλει ἰδεῖ ὅτι πέντε περίοδοι βουλευτικῶν ἐνησχολήθησαν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο· ποῖον εἶναι τὸ καλῆτερον σχῆμα, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐσύμφερε νὰ κατασκευάσωσι τὰς ἀψίδας τῶν τροχῶν τῶν ἀμαξῶν· καὶ πέντε βουλευτικὰ δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἀπο-

(1) Ἡ γονατᾶρα κίναου χρώματος, φορουμένη εἰς τὸ ἀριστερὸν γόνατον, εἶναι τὸ σημεῖον τοῦ πρώτου ἱπποτικῆς τάγματος τῆς Ἀγγλίας, συστήθητις ὑπὸ Ἐδουάρδου Β' κατὰ τὸ 1334· ἐπισημαίνεται δὲ τὸ γόνατον τῆς γονατᾶρας (ordre de la jarretière).

φασίωσιν, ἂν μιᾶς λίτρας βάρους πιέζῃ ἐπίσης πανταχοῦ ἐνὸς ἢ δύο δακτύλων τετραγωνικῶν ἐπιφάνειαν.

Τόσον πολῦτιμον, καὶ δικαίῳ τῷ λόγῳ, στοχαζόμενοι ὅλοι τὴν ἀνατροφὴν, ὥστε ὁ φιλόσοφος καὶ φρόνιμος πατὴρ δὲν ψηφᾷ διατίποτε ὁποιανδήποτε ποσότητα χρηματικὴν, ὅτε ὁ λόγος εἶναι περὶ τῆς ἐκπαίδευσως τοῦ υἱοῦ του. Ἀλλὰ τὸ δυστύχημα εἶναι ὅτι δὲν ἐρευνᾷ διὰ νὰ κατανοήσῃ τί εἶναι αὐτὴ ἡ ἀνατροφή· εὐχαριστεῖται μόνον νὰ περιπατήσῃ τὴν πεπατημένην ὁδόν, νὰ κάμῃ ὅ,τι καὶ οἱ ἄλλοι, πειθόμενος ὅτι δὲν ἐμποροῦν νὰ ἴναι κακά, ὅσα ὁ καιρὸς καὶ τὸ ἔθνος καθωσίωσαν. Πολλὰκις συμβαίνει νὰ ἐκπέσῃ εἰς δυστυχίαν μία οἰκογένεια, καὶ ἀποφασίζει ν' ἀπαλλοτριωθῇ ἐν μέρος, καὶ πολλὰκις μέγιστον, τῶν ὑπαρχόντων τῆς, διὰ νὰ δώσῃ καλὴν ἀνατροφὴν εἰς ἐν ἢ δύο τῆς παιδία· διότι ἡ σπουδαία ἀγωγή ἀξίζει πλειότερον παρὰ τὰ πλούτη. Ναί, καὶ ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν τοῦτο· δὲν δεγόμεθα ὅμως καὶ τὸ ὅτι ἡ ξηρὰ σπουδὴ δύο ἀποθαμμένων γλωσσῶν, καὶ τὰ ἀποκτώμενα ἐλαττώματα εἰς τὰ συσπουδαστήριά μας εἶναι καλῆτερα κληρονομία παρὰ τὰς δύο ἢ τρεῖς χιλ. λίρας, μὲ τὰς ὁποίας εἰς νέος ἀμαθῆς μὲν, ἀλλὰ χρησιμοθηστερος καὶ ὀλιγώτερον ἄσωτος, ἐμπροεὶ νὰ κάμῃ τὴν τύχην του καὶ νὰ τρέξῃ τὸ στάδιον τῆς ζωῆς του τιμίως. Ὁ πατὴρ ἐξοδεύει ὅλην του τὴν κατάστασιν εἰς σκοπὸν, τὴν ὁποίαν ἀποτυχαίνει· ὁ δὲ υἱὸς καταδικάζεται, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς του, ν' ἀντιπαλαίῃ ταιπιώρως μὲ τὴν πενίαν καὶ μ' ὅλα τὰ ἀκολουθοῦντα αὐτὴν δεινά.

Δημοσιεύοντες τοὺς στοχασμούς μας τούτους δὲν πιστεύομεν νὰ λάβωσι καὶ ἐφαρμογὴν ἄμεσον καὶ ταχεῖαν. Ἡ πολυμηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν πρόληψις εἶναι τόσον βαθέως ριζωμένη, ὥστε δὲν εἶναι δυνατὸν μὲ ἐν μόνον τράβηγμα ν' ἀνασπασθῇ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μακρὰν ὁ καιρὸς, κατὰ τὸν ὁποῖον ὅλον τὸ παλαιὸν σύστημα τῆς κοινῆς ἐκπαίδευσως θέλει κατακρημνισθῇ μ' ὅλα τὰ λείψανα τῆς βαρβαρότητος, ἥτις τὸ ἐγέννησε.»

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις τῶν τῆς εὐπόρου τάξεως πολιτῶν εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν, ἄστοχος καὶ ἐπομένως ἀνωφελῆς, καθὼς λέγει ὀρθῶς καὶ ὁ Ἄγγλος συγγραφεὺς, τοῦ ὁποίου τοὺς στοχασμούς ἐκονοποήσαμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας. Ἄν δὲ τώρα ἐξετάσωμεν καὶ τὴν πρὸ χρόνων συνειθισμένην ἐκπαίδευσιν τῶν Ἑλλήνων, θέ-

λομεν εὑρεῖ αὐτὴν πολλὰ ὁμοίαν μὲ τὴν προειρημένην, καὶ πολλοὺς τῶν στοχασμῶν τοῦ Ἀγγίλου συγγραφέως ἐφαρμοζομένους εἰς αὐτήν. Καθ' ὅλην τὴν Τουρκικὴν ἐπικρατείαν εἰς τὰς σημαντικωτέρας πόλεις, καὶ εἰς αὐτὰς τὰς συγκατοικουμένας ὑπὸ τῶν κρατούντων καὶ ὑπὸ χριστιανῶν Ἑλλήνων, εὐρίσκειτο καὶ ἀπὸ ἐν σχολείων ἐπονομαζόμενον μεγάλων σχολείων ἢ Ἑλληνικῶν. Ἀλλὰ τίνα μαθήματα ἐδιδάσκοντο οἱ εἰς τὰ τοιαῦτα μεγάλα σχολεῖα μαθητευόμενοι; Ὅλοι, ὅσοι ἐφοίτων εἰς αὐτὰ, ὅποιοςδήποτε τάξεως ἢ καταστάσεως καὶ ἂν ἦσαν, ἢ ὅποιανδήποτε τέχνην ἢ ἐπάγγελμα ἔμελλον νὰ μετέλθωσιν, ἀπὸ τὴν γραμματικὴν τοῦ Λαζκάρεως ἤρχιζον, τὰ ἑλληνικὰ ἐσπούδαζον, ὅσον καιρὸν διέτριβον εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ μὲ τὰ ἑλληνικὰ ἐτελείονον. Βέβαια ἡμεῖς ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος, τὴν παλαιὰν ἑλληνικὴν πρέπει ἐξ ἀνάγκης νὰ σπουδάζωμεν, διότι ἡ λαλουμένη ἡμῶν γλῶσσα, θυγάτηρ οὕσα, ἡ ὀρθότερον εἰπεῖν, μία ἀπὸ τὰς διαλέκτους ἐκείνης, διὰ νὰ τὴν κατανοῶμεν καὶ νὰ τὴν γράφωμεν ὀρθῶς, πρέπει νὰ εἰμεθα ἐγκρατεῖς τῆς παλαιᾶς, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν πηγάζει, κανονίζεται καὶ καλλύνεται. Ἄλλ' εἶναι σπουδὴ ὠφέλιμος τὸ νὰ κατατρίβωμεν ὀλόκληρα ἔτη τοῦ πολυτίμου καιροῦ τῆς νεότητός μας, παραδιδόμενοι μάλιστα κατὰ τὴν ἰωμένην ἐκείνην μέθοδον τὴν παλαιάν, καὶ μελετῶντες ὁλονὲν κανόνας ζηρούς καὶ λέξεις ἀσημάντους χωρὶς ἄλλο τίποτε; Ἡ γλῶσσα εἶναι ὄργανον, δι' οὗ κοινοποιῶμεν ὀρθῶς καὶ εὐλήπτως εἰς τοὺς ἄλλους τὰς ἐννοίας μας· ἀνάγκη πᾶσα νὰ διδασκώμεθα καὶ τὰς ἐννοίας ταύτας. Πρέπει νὰ κατανοήσωμεν ἐν ταύτῳ καὶ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, τὰς ἀρετὰς, τοὺς νόμους, τὰ πολιτεύματα, τὴν φιλοσοφίαν, τὰς γνώσεις, τὴν ἰστορίαν, ἐν ἐνὶ λόγῳ τὴν φιλολογικὴν καὶ πολιτικὴν τῶν προγόνων μας, καὶ ὁμοῦ μ' αὐτὰ νὰ διδασθῶμεν καὶ τὰς ἄλλας γνώσεις τὰς ἀναγκαίας πρὸς τὸ εὖ καὶ καλῶς ζῆν, καὶ πρὸς τὸ ἔργον, τὸ ὅποιον μέλλομεν νὰ ἐπαγγελθῶμεν. Οἱ πλείότεροι τῶν τῆς μεσαίας τάξεως ἡνδρωμένων νῦν ὁμογενῶν μας κατέτριψαν καὶ αὐτοὶ, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, χρόνους τινὰς τῆς νεανικῆς τῶν ἡλικίας εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα· ἀλλὰ τί ἔμαθαν εἰς αὐτὰ; Ὅσα ἔπρεπε νὰ λησμονήσωσιν ἅμα ἐκθάντες ἀπὸ τὸ σχολεῖον, διὰ ν' ἀρχίσωσιν ἄλλην νέαν σπουδὴν τὴν πρὸς τὸ ἔργον τῶν. Ἐκείνοι δὲ, οἱ ὁποῖοι κατέτριβον 15 καὶ 20 ἔτη τῆς ζωῆς τῶν εἰς τὸ νὰ μάθωσι τὰ καλὰ γραμματικὰ μόνον, διὰ νὰ γείνωσιν ἔπειτα διδάσκαλοι, τί ἐμάνθανον καὶ αὐτοὶ, ἢ τί ἤξευρον

τελειόνοντες τὰ μαθήματα; Ἐπρεπε νὰ ἐξαναρχίσωσι τὴν σπουδὴν τῶν· καὶ ὅσοι τῶν τοιούτων διεκρίθησαν ἀπὸ τοὺς ἄλλους διὰ τὴν παιδείαν τῶν, ἔτυχον ἢ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὰ φωτισμένα ἔθνη τῆς Εὐρώπης νὰ ἐξανασπουδάσωσιν ἢ, ἔχοντας φυσικὴν ἀγχινοίαν καὶ ὀρθότητα κρίσεως, ἀπέβριψαν ὅλα ὅσα εἶχον μάθει ἀπὸ τοὺς διδασκαλοὺς τῶν, καὶ ἤρχισαν νέον τρόπον σπουδῆς καὶ μελέτης, καὶ οὕτως ἐκατόρθωσαν νὰ ἐννοήσωσι καὶ νὰ βελτιωθῶσιν ὅπως οὖν. Τὸ δὲ πολὺ πλῆθος τῶν μαθητευομένων ἔμενον ἡμιμαθεῖς μὲ τὴν οἴησιν τῆς σοφίας, ἐξεύροντες νὰ συγκλωθῶσι γελώεις ἀσυγκλώστους τινὰς λέξεις, ἢ φράσεις, κανόνας καὶ γνωμικὰ, σφραβλωμένοι τὸν νοῦν, διακρινόμενοι εἰς τὴν ὁμίλιαν τῶν ἀπὸ τοὺς ἀμαθεῖς μὲ τὴν ἀπαγγελίαν τινῶν τρογιύλων λεξειδίων ἑλληνικῶν, καὶ μὲ τὴν μικρόνοα ἄγνοιαν τῶν παραμικροτέρων πραγμάτων τοῦ κοινοῦ βίου γινόμενοι γελωιδέστατοι εἰς τοὺς τὸν κοινὸν νοῦν ἔχοντας ἀνθρώπους· διὰ ταῦτα δὲ καὶ εἰς τῶν καμψοτέρων μας τὰ σῶματα κατήντησε τόνομα λογιώτατος ταυτόσημον μὲ τὸ μικρόνοος καὶ ἡλίθιος. Παρὰ τοιαύτην σφραβλὴν ἐκπαιδεύσιν καὶ μικρόνοαν, ἔδεν ἦτο πολὺ συμφερότερον εἰς τοὺς τοιούτους νὰ κατεδαπάνων τὸν καιρὸν τῶν εἰς μάθησιν μιᾶς τινος τέχνης; ἤθελαν ζῆ φυσικῶς καὶ ἠθικῶς πολὺ εὐτυχέστεροι, κατὰ τὴν κατάστασιν τῆς τέχνης τῶν, καὶ κοινωφελέστεροι ἐν ταύτῳ, ἂν ἐμάνθανον ἐξ ἀρχῆς νὰ ἦναι σκυτοτόμοι καλοὶ ἢ ἐμβαδοποιοὶ ἐπιδέξιοι παρὰ νὰ γένωσι τοιοῦτοι λογιώτατοι, σφραβλωμένοι δηλ. τὸν νοῦν μὲ ιδέας ἀλλοκότους, καὶ τυφλοὶ, ἐπαγγελλλόμενοι νὰ τυφλώσωσιν ἄλλους.

Καὶ ὅλα τὰ σχολεῖα μας κοινὰ ἢ ἰδιαίτερα, πλὴν 4 ἢ 5, εἰς τὰ ὅποια ἔτυχον νὰ διδάξωσιν ἄνθρωποι ἀποφυγόντες τὴν ἰωμένην μέθοδον τῶν διδασκάλων τῶν, ἦσαν ὅλα ὁμοειδῆ καὶ ὁμοιομέθοδα, δίδοντα τοὺς αὐτοὺς καρπούς. Ἐκ τούτων ἐξηγεῖται, διὰ τί, ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν σχολείων μας, οἱ ὅπως οὖν πεπαιδευμένοι ἦσαν σπανιώτατοι· καὶ ἐν ᾧ οἱ τελειόνοντες τὴν σπουδὴν τῶν παραδιδόμενων εἰς αὐτὰ τὰ σχολεῖα μαθημάτων δὲν εἶχον ἄλλο σάδιον νὰ τρέξωσι παρὰ τὸ ἱερατικὸν καὶ διδασκαλικόν, πολλὰ ὀλίγοι εἶναι οἱ διαπρέψαντες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὰ γράμματα· διότι, ἔποσοι καὶ ὅποιοι φιλολόγοι, ἢ ποιηταὶ, ἢ ῥήτορες, ἢ συγγραφεῖς, ἢ ἱστορικοὶ ἀνεφάνησαν εἰς τὸ ἔθνος μας; Εἰς τὸν παρελθόντα αἰῶνα μόνον βλέπομεν διακρι-

θέντας δύο ἢ τρεῖς ὀρθῶς πεπαιδευμένους. Ἀφ' οὗ δ' ἠλλάχθη ἡ μέθοδος τοῦ παραδίδειν καὶ ἤρχισεν ἡ διὰ τοῦ ἐμπορίου ἐπιμιξία μὲ τὰ φωτισμένα ἔθνη, τότε ἀνεφάνησαν πλείυτεροι. Καὶ χάρις εἰς τὴν φιλοκαλίαν καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν, ἡ σπουδὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τὰ σχολεῖά μας ἔλαβαν σημαντικὴν μεταρρυθμίσειν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος. Ἀπ' αὐτῶν τοὺς ἀγῶνας ἐλπίζεται καὶ ἀπὸ τὴν πρόνοιαν τῆς Κυβερνήσεως προσέτι, καὶ τὴν σήμερον νὰ βελτιωθῇ αὐτὴ ἡ σπουδὴ ἔτι πλέον, καὶ ἡ κοινὴ ἡμῶν ἐκπαίδευσις νὰ περιλάβῃ ὅλας τὰς ἀναγκαίας γνώσεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι χρήσιμαί πρὸς τὴν παιδείαν, εὐπορίαν, καὶ πολιτικὴν εὐτυχίαν τοῦ ἔθνους μας. Οὕτω δὲ θέλει ἐξαλειφθῆ ἐξ ὀλοκλήρου ἡ ἰωμένη παράδοσις τῆς ἑλληνικῆς, ἂν πούποτε ἔτι ὑπάρχη, καὶ ἡ νεολαία μας θέλει ἀπαλαχθῆ ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ἀηδίαν καὶ τὰ βάσανα τῆς μεθόδου ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ νὰ κατατρίβῃ ὀλόκληρα ἔτη τοῦ πολυτίμου καιροῦ τῆς εἰς στρεβλὰ καὶ ἀνωφελῆ μαθήματα.

Πρὸς ταύτην τὴν βελτίωσιν καὶ ἡμεῖς θέλοντες ὅσον ἀπὸ μέρους μας νὰ συνεισφέρωμεν, σκοπὸν ἔχομεν νὰ ἐκθέσωμεν εἰς τὰ ἐπόμενα, ὁποῖαι εἶναι αἱ γνώσεις ἐν γένει αἱ χαρακτηρίζουσαι τὸν πολιτισμένον ἄνθρωπον, καὶ πῶς κατ' αὐτάς ἐμπορεῖ νὰ συντάσσεται κοινωφελῶς ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις. I. K.

Εἰδήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὰ περὶ δημοσίου ἐκπαίδευσως.

ΕΞΟΧΩΤΑΤΕ ΚΥΒΕΡΝΗΤΑ.

Ἰπέμπω πρὸς τὴν Ὑμετέραν εὐσεβάστην Ἐξοχότητα, δῶρον εὐτελελές, συναδευμένον μετὰ τῆς ἀνὰ χεῖρας ἐπιστολῆς μου, τὸ περὶ γνησίας προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης νεοτύπων βιβλίων μου· δέξασθε τοῦτο μετ' εὐμενείας, παρακαλῶ!

Ἐξακόσια ἑκτυπα τῆς βίβλου ταύτης, ἐντεθειμένα εἰς τρία κιβώτια, ἔπεμψα εἰς Μόσχαν πρὸς τὸν γενναῖον τοῦ συντάγματος ἐκδότην Ζωσιμᾶν, ἵνα ταῦτα τάχιον ἀποστείλῃ διὰ Ὁδησσοῦ, προσφορὰν εἰς τὴν πατρίδα, καθὼς διέταξεν ἀπ' ἀρχῆς, πρὸς τὸ διανεμηθῆναι δωρεὰν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν νεολαίαν.

Ἐπευχόμενος ἀδιαλείπτως μακροαῖωνα ζωὴν καὶ υἰεῖαν πανευδαί-

μονα τοῦ πατρὸς καὶ Κυβερνήτη τῆς πατρίδος, μένω διὰ βίου τῆς Ὑμετέρας εὐσεβάστης Ἐξοχότητος.

Ἐκ Πετροπόλεως, τὴν 9 Φεβρουαρίου 1831.

Ὁ Οἰκονόμος Κωνσταντῖνος Οἰκονομίδης.

Ἀρ. 2,353. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Οἰκονόμον Κ. Οἰκονομίδην.

Μετὰ πολλῆς τῆς εὐγνωμοσύνης ἐδέχθημεν τὰς ἐπιστολάς σου τῆς 28 Νοεμβρίου τοῦ παύσαντος καὶ τῆς 9 Φεβρουαρίου τοῦ παρόντος ἔτους, συνοδευούσης δῶρον πρὸς ἡμᾶς τὸ περὶ προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης πόνημά σου. Κατευθύνθησαν δὲ πρὸς τριῶν ἡδὴ μηνῶν καὶ τὰ διὰ Λιθόρου σταλθέντα διακόσια σώματα τοῦ περὶ συγγενείας τῆς Σλαβονορωσικῆς γλώσσης πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν συγγράμματός σου, ὁμοῦ μὲ τὰ 17 ἀντίτυπα τοῦ εἰς τὸν αἰδιμῶνον Αὐτοκράτορα πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν Ἐλέγου. Περιμένομεν καὶ τὰ διὰ τῆς Ὁδησσοῦ διευθυνθέντα ἑξακόσια ἀντίτυπα τοῦ νεοτύπου βιβλίου σου, περὶ προφορᾶς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, δωρεὰν τῶν γενναίων Ζωσιμᾶδων.

Ὀφελούμενοι ἐκ ταύτων οἱ μαθηταὶ τῶν νεοπαγῶν σχολείων μας εἰς τὰς φιλολογικὰς τῶν μελέτας, θέλουσιν σοὶ ἀποδώσει ἀξίαν τῶν ἀθανάτων ἔργων σου χάριν, τὴν ἀνεξάλειπτον εὐγνωμοσύνην καὶ τιμὴν.

Ὁ ἐπὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαίδευσως Γραμματεὺς θέλει σᾶς συνοδεύσει μὲ τὴν παρούσαν, τὴν ὁποῖαν ἐπαρουσίασεν ἔκθεσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος ἔτους, ἐκ τῆς ὁποίας θέλετε γνωρίσει, ὅτι ἠδυνήθημεν νὰ πράξωμεν μέχρι τοῦδε διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας, τῆς ὁποίας τὴν εἰς τὰ καλὰ πρόσοδον ἐπιθυμοῦντες, εἰμεθα βέβαιοι, θέλετε συντελέσει εἰς αὐτὴν μὲ τὸν αὐτὸν ζῆλον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς διὰ τῶν νέων πονημάτων σας.

Δέχθητι τὴν ὁμολογίαν τῆς πρὸς σὲ εὐγνωμοσύνης ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας, καὶ παρ' ἡμῶν τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς σὲ ἐξαιρέτου ὑπολήψεως καὶ τιμῆς.

Ἐν Ναυπλίῳ, τὴν 6 Ἰουνίου 1831.

Ὁ Κυβερνήτης I. A. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ.

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαίδ. Γραμματεὺς Ν. ΧΡΥΣΟΓΕΛΟΣ.

Κατὰ τὰς 10 τοῦ παρελθόντος ἔγεινεν ἡ καθίδρυσις τοῦ εἰς Καλαμάταν ἀλληλοδιδασκατικοῦ σχολείου, τοῦ κτισθέντος διὰ τῆς ἀμοιβαίας συνδρομῆς τῶν πολιτῶν καὶ τῆς Κυβερνήσεως. Ὁ ὑπὲρ τὸ ἐν ἔτος διδάσκων ἐκεῖ κ. Π. Μπούας, ὅστις ἀληθινὰ εἶναι ἀξιεπίαιος διὰ τὴν φιλοπονίαν καὶ τὸν ἤθλον του εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας, ἐξεφώνησεν ἐνώπιον τοῦ κλήρου καὶ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, συνηγμένων ἡμῶς μὲ πολὺ πλῆθος πολιτῶν, λόγον προτρεπτικὸν εἰς τοὺς γονεῖς καὶ εἰς τοὺς μαθητάς.

Κατὰ τὴν 11 τοῦ αὐτοῦ ἔγεινε παρομοία καθίδρυσις καὶ τοῦ εἰς Ἄργος ἀλληλοδιδασκατικοῦ, νεωσὶ κτισθέντος καὶ αὐτοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν παρευρέθη καὶ ἡ Α. Ε. ἐν τῷ μέσῳ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, τοῦ κλήρου καὶ πλῆθους πολιτῶν. Εἰς τὸ Ἄργος ἐσύστήθη ἀπὸ τὸ 1828 διδάσκαλος ὁ κ. Ν. Φανδρίδης Κρής, ὅστις ἐδίδασκεν, εἰς ἐν στενόχωρον αἴκημα προσωρινόν, τοὺς προσερχομένους παῖδας τῶν πολιτῶν, καὶ τινὰς στρατιωτικὸς τοῦ τακτικοῦ ἵππικοῦ. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι, μὲ ὅλην τὴν ἀτέλειαν τῆς τότε παρ' ἡμῖν μεθόδου, 1017 μαθηταὶ ἤλθον κατὰ διαδοχὴν εἰς τὸ σχολεῖον ἀπὸ τοῦ 1828 ἕως σήμερον, καὶ 874 ἐξῆλθον γυμνασμένοι εἰς τὸ γράφειν, ἀναγινώσκειν καὶ ἀριθμεῖν, καὶ στοιχειωμένοι ὀπωροῦν καὶ εἰς τὰ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας καὶ ἠθικῆς. Εἰς ἐν τῶν τῆς παλαιᾶς μεθόδου σχολείων τῶν λεγομένων κοινῶν γραμμάτων, δὲν ἤθελον ἐμπορέσει νὰ διδασθῶσι ὑπὸ ἐνὸς διδασκάλου, εἰς τόσον διάστημα καιροῦ, οὐδὲ 200 μαθηταὶ, καὶ δὲν ἤθελαν μάθει εἰς 5 ἢ 6 ἔτη εἰμὴ μύλις ἢ ἀναγινώσκωσιν ἐλευθέρως τὰ εἰς τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον ἐμαθητεύθησαν. Ἰδοὺ ἡ διαφορὰ, ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῆς ἀλληλοδιδασκατικῆς μεθόδου καὶ τῆς παλαιᾶς, τῆς ἀτομικῆς.

Κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν ἐφάνερωσαν οἱ πολῖται διὰ τοῦ διοικητοῦ των, ὅτι ἐπεθύμουν νὰ γένῃ κοινὴ συνεισφορὰ χρηματικὴ εἰς οἰκοδομὴν ἑλληνικοῦ σχολείου, οἴκου ἀρχιερατικοῦ, καὶ εἰς ἐπισκευὴν τῶν παλαιῶν ὑδραγωγείων. Ἡ Α. Ε. εὐθὺς συνεισέφερε 3,000 Φοίνικας· διέταξε νὰ ἐκλεχθῆ ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐπιτροπὴ συνδρομῆς, καὶ ὑπεσχέθη ὅτι ἡ Κυβέρνησις θέλει βοηθήσει προθύμως εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν εὐχῶν τῶν πολιτῶν, τὰς ὁποίας ἐξέφρασαν εἰς τὸν ἄρχηγόν τοῦ ἔθνους.

Εἰς τὴν τελετὴν ταύτην τῆς καθιδρύσεως ὁ ἀρχιερεὺς, ἅγιος Ἡλίου-

πόλεως, ἐξεφώνησε λόγον προτρεπτικόν, τοῦ ὁποίου ἡ ἐξῆς περικοπὴ περιέχει ἄξια τοῦ λειτουργοῦ αὐτῆς τῆς αὐτοσοφίας, τοῦ Θεοῦ, καὶ πρέποντα νὰ λέγωνται καὶ νὰ μεταλέγωνται εἰς λογικοὺς ἀνθρώπους, ὡς ἐπωφελεῖ καὶ σωτήρια.

« Τεκνία μου ἀγαπητὰ, στρέφω πρὸς ὑμᾶς τὸν λόγον μου. Μακαρίζω τὴν γέννησίν σας, μακαρίζω τὴν ἡλικίαν σας, μακαρίζω τὴν ἐποχὴν σας. Οἱ πατέρες σας ἐγεννήθησαν εἰς τὴν τυραννίαν· ἐγνώρισαν τὸ καλὸν τῆς παιδείας παρ' ἡλικίαν· δὲν ἐσυμφώνησεν ἡ ἐποχὴ των μὲ τὴν συναίσθησίν των. Εἰς ἐσᾶς ἴσταται νὰ ἐξαλείψετε τὸ ὄνειδος τῶν πατέρων σας· εἰς ἐσᾶς ἴσταται νὰ τιμῆσετε καὶ δοξάσετε τὸν ἑαυτὸν σας· ἀπὸ ἐσᾶς ἀπαιτεῖ ἡ πατρις τὴν δόξαν τῆς, ἡ ὁποία σᾶς ἐγέννησε, σᾶς τρέφει καὶ σᾶς περιβαλλεῖ εἰς τοὺς μητρικούς της κόλπους. Δὲν θέλετε καυχῆθῆ ποτε δικαίως πῶς εἶσθαι ἐλεύθεροι ἐνώπιον τῶν πεφωτισμένων ἔθνων τοῦ κόσμου, ἐὰν δὲν ἐλευθερωθῆτε πρῶτον ἀπὸ τὴν σκαιότητα καὶ βαρβαρότητα τῆς ἀμαθείας διὰ τῆς παιδείας καὶ μαθήσεως.

« Εὐχομαι λοιπὸν εἰς τὸν τρισυπόστατον Θεὸν, ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ τὸν σοφίᾳ συνοικοῦντα, καὶ ἀποστρέφεται τὸν τὴν σοφίαν μισοῦντα, ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος με τὸ στόμα τοῦ προφητᾶνακτος Δαβὶδ μᾶς λέγει καὶ μᾶς φοβερίζει « δράξασθε παιδείας, ἵνα μὴ ὀργισθῆ Κύριος »· εὐχομαι λοιπὸν, εὐχομαι νὰ φωτίσῃ τὸν νοῦν σας, νὰ διεγείρῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ψυχῆς σας, νὰ σᾶς κινήσῃ εἰς ἐπιμελείαν, ὥστε νὰ λάβετε τὰ φῶτα τῆς παιδείας καὶ μαθήσεως, καὶ νὰ φανῆτε ἄξιοι ἀπόγονοι ἐκείνων τῶν σοφωτάτων προγόνων σας, οἱ ὁποῖοι ἐστάθησαν οἱ διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης ».

Βλέπομεν μὲ εὐχαρίστησιν καὶ ὁμολογοῦμεν, ὅτι οἱ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν κλήρου, εἰς πᾶν τοῦ ἔθνους κίνημα πρὸς τὴν βελτίωσίν του, δὲν ἔμεινάν ποτε ἄργοι θεαταί· ἀλλὰ καὶ εὐλογοῦντες, καὶ νοουθετοῦντες, καὶ συμπράττοντες εἰς τὰ καλὰ, συμπροσδεδούσιν ἡμῶς μὲ τὸ ἔθνος εἰς τὸν πολιτισμὸν του.

Ὁ Κύριος Φῆλιξ Βελλότης ἐκ Μεθολάνου, εἰς τῶν περιφημοτέρων συγγραφέων τῆς Ἰταλίας, ὁποῖος λαμπρῶς καὶ ἐντέχνως μετέφερον εἰς τὴν πατρίαν του γλῶσσαν τὸ ὕψος τοῦ Αἰσχυλου, τὴν

σημνοπρέπειαν τοῦ Σοφοκλέους καὶ τὸ πάθος τοῦ Εὐριπίδου, ἀπέσειλε τρία ἀντίτυπα τῶν μεταφράσεών του εἰς τὸν συμμαθητὴν καὶ φίλον του, τὸν Ἐφορον τοῦ Κεντρικοῦ Σχολείου, διὰ νὰ ταχθῶσιν εἰς τὴν ἐθνικὴν βιβλιοθήκην. Φέρουσι δ' αὐταὶ γεγραμμένην διὰ χειρὸς τοῦ δωρητοῦ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν ἑλληνιστί. « Πρὸς τὴν ἀρχομένην τῆς νέας Ἑλλάδος βιβλιοθήκην, ταῦτα τῆς τραγωδίας τὰ πρωτότυπα ἐξιταλισθέντα προσφέρει ὁ μεταφραστὴς εἰς σημεῖον τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἀποδεχθεῖσαν παιδείαν. » Ἐὰν αὐτὴ ἡ εὐγνωμοσύνη τιμᾷ τὸν συγγραφέα, ἡ Ἑλλὰς ἀμοιβαίως τιμᾶται ἐκ τῆς παρ' αὐτῆς ἀποδεχθείσης παιδείας, κηρύττουσα τὸν Κύριον Βελλότην ὡς κατὰ πνεῦμα τέκνον τῆς. Ἡ Κυβέρνησις εὐαρέστως δεγμένη τὸ δῶρον διέταξε τὸν Ἐφορον ν' ἀπονεύμῃ τὰς πρὸς αὐτὸν ἀνηκούσας εὐχαριστίας.

Μετα ἑκείναις τοῦ Ἑλληνικοῦ λεξικοῦ τοῦ Γαζῆ.

Οἱ κύριοι Χρ. Ματακίδης καὶ Μανουὴλ Γαρουφαλῆς Σάμιοι ἀνήγγειλαν, ὅτι ἐπιχειροῦνται τὴν μετατύπωσιν τοῦ λεξικοῦ τοῦ μακαρίτου Γαζῆ, βοηθούμενοι ὑπὸ τινῶν λογίων ὁμογενῶν, καὶ ζητοῦσι συνδρομὴν ἀπὸ τοῦ κοινῶν 15 δίστηλα, διὰ τοὺς τρεῖς τόμους, πληρωτέαν κατὰ τὸ ἐν τρίτον. Ἡ Κυβέρνησις, ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐνισχυθῇ τοὺς ἐκδότας εἰς τὴν ἐπιχειρήσιν των ταύτην, συνέδραμε δι' ἑκατὸν σάματα. Τὰ λεξικὸν τοῦ Γαζῆ εἶναι τὸ πληρέστερον τῶν ὄσων ἔχον, καὶ χρησιμώτερον εἰς τοὺς προχωρημένους μαθητὰς καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς διδασκάλους, ὅθεν καὶ ἡ μετατύπωσις του ἦτο ἀναγκαία. Οἱ ἐκδῶται ὑπόσχονται, ὅτι θέλουσι κάμει καὶ προσθήκας ἀπὸ τὴν νεωτέραν ἐκδοσιν τοῦ Σνεϊδέρου. Νομίζομεν ὅτι, ἂν ἔκαμνον καὶ ἀφαιρέσεις τῶν πολλῶν καὶ ταυτοσημῶν λέξεων, μετὰ τὰς ὁποίας ἐξηγεῖται εἰς αὐτὸ τὸ λεξικὸν ἡ Ἑλληνικὴ, καὶ τὸ ἐτύπον καὶ μετὰ μικρότερα στοιχεῖα, ἤθελον ἐλαττώσει πολύ τὸν ὄγκον καὶ τὰ ἐξόδα, καὶ τὸ καταστήσει ἐπομένως εὐκομιστότερον, εὐποριστότερον καὶ χρησιμώτερον εἰς πλειοτέρους.

Α.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

Περὶ τοῦ ἐν Αἰγίνῃ νομιζομένου τοῦ Πανελληνίου Διὸς ναοῦ εἰκασίαι.

Δύο περίπου ὥρας δι' εὐζώνον ἄνδρα μακρὰν τῆς παλαιᾶς καὶ νέας Αἰγίνης πρὸς ἀνατολὰς, φαίνονται τὰ μεγαλοπρεπῆ λείψανα τοῦ δωρικοῦ ναοῦ, φημιζομένου ἐτι μᾶλλον καὶ εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς

χρόνους διὰ τ' ἀνακαλυφθέντα 18 ἀγάλματα κατὰ τὸ 1811 ὑπὸ τῶν κυρίων Cockerel, Forster, Linck, et Haller, τὰ ὅποια ἔγειναν σημαντικὰ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς γλυπτικῆς, καὶ στολιζοῦσι σήμερον τὸ βασιλικὸν τοῦ Μοναχοῦ μουσεῖον. Ἀπὸ τοὺς περιηγητὰς, τεχνίτας καὶ συγγραφεῖς, ὁ ναὸς οὗτος γνωρίζεται ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Πανελληνίου Διὸς· ἀλλ' ἀνήκει εἰς αὐτὸν ἡ ἐπωνυμία αὕτη;

Οἱ πρῶτοι, οἵτινες, ὡς ἐγὼ ἐξεύρω, οὕτω τὸν ἐπωνόμασαν, ἦσαν οἱ συνοδοιπόροι Spon καὶ Wheler κατὰ τὸ 1657 (1), ὅχι ὅμως ὀρθῶς κατὰ τὴν ἰδικὴν μου κρίσιν· ἰδοὺ οἱ λόγοι.

Ὁ Πausanias λέγει· «Τὸ δὲ Πανελλήνιον ὅτι μὴ τοῦ Διὸς τὸ ἱερόν, ἄλλο τὸ ὄρος ἀξιολόγον εἶχεν οὐδὲν» (Βιβλ. Β', Κεφ. 30). Ὁ ἱστορικὸς λοιπὸν ὁμιλεῖ κυρίως περὶ ἐνὸς ὄρους, καὶ ἐν παραδόξῳ ἀναφέρει τὸ ἐπ' αὐτοῦ ὠκοδομημένον ἱερόν. Ὁ νομιζόμενος ναὸς τοῦ Πανελληνίου Διὸς κεῖται μὲν ἐφ' ὑψηλοῦ τόπου, ὡς εἶναι σχεδὸν ὅλα τὰ μέρη τῆς νήσου, ὅχι ὅμως ἐπὶ τινος ὄρους, ὥστε καὶ ὁ Spon καὶ ὁ Wheler ὀρθῶς λέγουσιν ὅτι κεῖται ἐπὶ λόφου.

Ὁ Θεόφραστος λέγει, ὅτι αἱ ἐπὶ κορυφῆς τοῦ ἐν Αἰγίνῃ Ἑλληνίου Διὸς φαινόμενα νεφέλαι ἦσαν βροχῆς σημεῖον εἰς τοὺς Ἀθηναίους, τὸ ὅποσον ἀρμύζει μᾶλλον εἰς ὄρος παρά εἰς λόφον. (Περὶ σημείων καὶ πνευμάτων, κ.τ.λ.). Ὁ νομιζόμενος ναὸς τοῦ Πανελληνίου Διὸς ἀνήκει εἰς τοὺς καλοὺς τῆς ἀρχιτεκτονικῆς χρόνους, το δὲ ἐπὶ τοῦ ὄρους ἱερόν «λέγουσιν Διάκων ποιῆσαι» κατὰ τὸν Πausanias, τουτέστι τρεῖς γενεὰς πρὸ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου.

Ἐπειδὴ πολὺν καιρὸν κατεπίεζεν αὐγμὰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ἤξανε καθ' ὑπερβολὴν, καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι διεσθάρησαν, οἱ προεστώτες ἐκάστης πόλεως ἦλθον διὰ συμβουλῆς τῆς Πυθίας πρὸς τὸν Διάκον, νομίζοντες αὐτὸν ὡς τὸν μόνον ἱκανὸν ἱκετεύσαντα νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν Δία. Ὄθεν, ἀφ' οὗ ὁ Διάκως ἐθυσίασε καὶ προσήξατο εἰς τὸν Πανελλήνιον Δία, ἔβρεξεν εἰς τὴν Ἑλλάδα,

(1) Le peu qui reste d'antiquités dans l'île (d'Égine), consiste en deux temples. L'un . . . Le second est de l'autre côté de la ville à quatre milles, en face d'Athènes, dans un bois sur une colline, en fort belle vue. C'était le temple de Jupiter. qu'Æacus premier roi de l'île avait dédié (Voy. T. II: p. 278. καὶ Lit. 3. p. 508-

καὶ οὕτως ἀπηλλάγησαν ἐκεῖνοι τῶν παρόντων δεινῶν (Ἰσοκρ. Εὐαγ. Ἐγκωμ. Πaus. Ἀπολλ. Βιβλιοθ. Βιβλ. Γ').

Δι' αὐτὴν λοιπὸν τὴν σωτηρίαν, ὁ Δίακός κατὰ τὸν Πausανίαν, ἢ οἱ προεσῶτες τῶν πόλεων, κατὰ τὸν Ἰσοκράτην, κατέστησαν ἐν κοινὸν ἱερὸν τῶν Ἑλλήνων. Εἶναι εὐκόλον νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι κατ' ἐκεῖνους τοὺς μυθώδεις καὶ ἀρχαίους αἰῶνας, καθ' οὓς οὐδεμία σχεδὸν τῶν τεχνῶν δὲν ἦτον ἀκόμη γνωστὴ, αὐτὸ δὲν ἦτον ἄλλο, εἰμὴ βιωμὸς τις, ἢ περίβολος, ἢ ἀνεξέργαστος λίθος, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ὁ Δίακός θυσιάσας προσηύξατο· καὶ διὰ τοῦτο ὁ Πίνδαρος ὀνομάζει αὐτὸν βωμὸν πατέρος Ἑλλανίου (Νεμ. ε', σ', 19), καὶ ὁ Πausανίας ἱερὸν καὶ ὄχι ναόν.

Ἱερὸν σημαίνει χωρίον τι, ἢ περίβολον οἰονδήποτε, εἰς θεὸν τινα καθιερωμένον, τὸ ὁποῖον συχνάκις περιεῖχε καὶ τὸν ναόν· ὁ δὲ ναὸς δὲν ὑποθέτεται πάντοτε περιεχόμενος εἰς ἱερὸν. Ὁ Πausανίας λοιπὸν δὲν ἤθελε μεταχειρισθῆ ἀπροσδιόριστος τὴν λέξιν ἱερὸν, διὰ νὰ φανερώσῃ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος ναόν, ἐπίσημον μάλιστα διὰ τὴν γλυπτικὴν καὶ ἀρχιτεκτονικὴν του· ἀλλ' ἤθελεν ἐκ τοῦ ἐναντίου τὸν ὀνομάσει ἰδιαιτέρως ναόν, ὡς ἀνωτέρω ὀνόμασε τοὺς ἐν Αἰγίνῃ τοῦ Ἀπόλλωνος, Ἀρτέμιδος καὶ Διονύσου ναοὺς. Ἐκτὸς τούτου, ἂν παρατηρήσωμεν τὴν θέσιν τοῦ ναοῦ, θέλομεν ἰδεῖ ὅτι εὐρίσκεται εἰς ὀρόπεδον, ἢ μᾶλλον λοφώπεδον, ὅπου δηλ. δὲν εἶναι ἄλλη ἔκτασις, εἰμὴ ὅση ἐξαρκεῖ πρὸς περιωχὴν τοῦ κτιρίου, χωρὶς νὰ ἐναπομένῃ ἰκανὸς τόπος δι' ἄλλην οἰκοδομὴν, δι' ἄλλου, ἢ δι' ὅλα τὰ προσόμοια, ὅσα ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁμοῦ μὲ τὸν ναόν σχηματίζουσι περιληπτικῶς τὸ ἱερὸν.

Τὸ ἱερὸν αὐτὸ, ἢ *templum*, καθὼς τὸ ὀνομάζει ὁ Οὐάβριον, (*in Admirandis Arnobius, Lib VI, contra Gentes*), εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ ὁποῖον παρὰ τῶν θνητῶν ἀνηγέρθη, καὶ ἔπρεπεν ἐπομένως νὰ ἦτο κατάλληλον μὲ τὴν ἀπλότητα τῶν ἀρχαιοτάτων ἐκεῖνων χρόνων. Δὲν δύναμαι δὲ νὰ ὑποθέσω, ὅτι οἱ μεταγενέστεροι, ἀλλοιωσάντες τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην οἰκοδομὴν, ἔκτισαν ἄλλην νέαν, ὅσον λαμπρὰν καὶ μεγαλοπρεπῆ ἤθελαν κτίσει ταύτην· ἐπειδὴ ἡ παλαιώσις, καθὼς ἔλεγε σοφῶς ὁ Αἰσχύλος, ἐμπνέει περισσότερον σέβας καὶ δι' αὐτὰ τὰ ἀτεχνὰ εἰδωλὰ καὶ οὐδεὶς θνητὸς ἤθελε τολμήσει νὰ χαλάσῃ τὸ ἱερὸν, τὸ ὁποῖον ἀφιέρωσεν ὁ Δίακός, ὁ ἔκγονος τοῦ Διὸς καὶ πρόγονος τοῦ Τευκροῦ γενέου, καὶ ὅστις ἀποθανὼν ἀπελάμβανε μεγίστας τιμὰς σιμὰ εἰς τὸν

Πλούτωνα καὶ τὴν Κόρην, ὥστε καὶ πατέδρος αὐτῶν ἀπεκατέστη καὶ τὰς κλειδας τοῦ ἄδου ἐφύλαττεν.

Ἄλλ' ἤθελεν ἐρωτήσῃ τις, ἂν ὁ σωζόμενος ναὸς δὲν ἀφιερῶθη εἰς τὸν Πανελληνίον Δία, τοῦ λοιπὸν καὶ πῶς ὁ Πausανίας περιγράφει τοῦτον; Εἰς ταῦτα ἀποκρινόμενος λέγω, ὅτι ὁ ἱστορικός παρέδραμε τὴν περιγραφὴν τούτου, ὡς καὶ τὴν τασούτων ἄλλων μνημείων καὶ κτιρίων. Καὶ τῆς Θεοδοσίου Δημητρός τὸν ναόν, καὶ τὸν Ἡράκλειον, τὸν μὲν ὑπὸ Ἡροδότου μνημονευθέντα, (βιβλ. σ'), τὰ δὲ ὑπὸ Ξενοφάντος Ἑλλήν. (βιβλ. ε'), ὁ Πausανίας παντελῶς ἐσιώπησεν. Αὐτὸς περιελθὼν τὴν Ἀττικὴν καὶ Κορινθίαν ἦλθεν εἰς Αἰγίναν ἐκ τῆς Ἐπιδαύρου, καὶ ἐντεῦθεν μετέβη εἰς Τροιζήνην, καὶ ἴσως δὲν εἶδε τὸν ναόν, ὡς κείμενον μακρὰν τῆς πόλεως καὶ μὴ ὄντα ἄξιον ἐνόησε ἐπὶ τούτῳ ταξειδίου, εἰς ἐκεῖνον μάλιστα τὸν αἰῶνα, καθ' ὃν αἱ οἰκοδομαὶ καὶ τὰ τεχνουργήματα ἦσαν ἀναρίθμητα.

Ὅπως δὲ καὶ ἂν ἦναι τὸ περὶ τούτου, φαίνεται ὅτι αὐτὸς δὲν εἶδεν οὔτε τὸ ἱερὸν· ἐξάγεται μάλιστα ἐκ τῶν λόγων του, ὅτι δὲν ἐφαίνετο πλέον εἰμὴ ὁ τύπος αὐτοῦ, ἢ τὸ μέρος, ὅπου ἐμυθολογεῖτο ὅτι ὑπῆρχεν· ἐπειδὴ περὶ τούτου λέγει μόνον· «Τὸ δὲ Πανελληνίον ὅτι μὴ τοῦ Διὸς τὸ ἱερὸν, ἄλλο τὸ ὄρος ἀξιόλογον εἶχεν οὐδέν». Ἡ δύναται λοιπὸν νὰ μεταχειρισθῆ τὸν παροχημένον γόνον εἶχεν, ὁμῶν περὶ ναοῦ, ὅστις ὑπάρχει ἀκόμη τὴν σήμερον; Ἐκ τῶν συλλογισμῶν τούτων συνάγεται, ὅτι εἰς τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος ναόν δὲν ἀνήκει παντάπασις ἢ ἐπωνυμία τοῦ Πανελληνίου Διὸς.

Ἄλλὰ ποῦ πρέπει νὰ θέσωμεν τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς, καὶ εἰς ποῖον θεὸν ἀφιερῶθη ὁ ναὸς, ὅστις ὑπάρχει ἀκόμη τὴν σήμερον; θέλομεν λοιπὸν προσπαθῆσαι νὰ λύσωμεν, ὅσον δύναμεθα κάλλιον, τὰ προτεθέντα προβλήματα.

Τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς ἦτον, ὡς εἶπομεν, ἐπὶ τινος ὄρους, τοῦ ὁποῖου αἱ κορυφαὶ ἐκαλύπτοντο ὑπὸ τῶν νεφελῶν. Λέγω λοιπὸν, ὅτι αὐτὸ τὸ ὄρος εἶναι τὸ πρὸς μεσημβρίαν τῆς πόλεως ὑψόμενον, τὸ ὁποῖον τὴν σήμερον ὀνομάζεται τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ. Τοῦτο δὲ εἶναι τὸ ὑψηλότερον μεταξὺ τῶν ὄρων τῆς Αἰγίνης· καὶ εἶναι βέβαιον, ὅτι ἄχρι τῆς παρουσίας αἱ νεφέλαι, φαινόμεναι αὐτοῦ, προμηνύουσιν ἀκόμη βροχὴν εἰς τοὺς Αἰγινήτας καὶ Μεγαρεῖς· ἀγνωσθὲν ἂν τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ὡς καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Θεοφράστου. Τὸ

κοινόν τῶν Ἑλλήνων ἱερὸν, ὡς γράφει ὁ Ἰσοκράτης, κατέστησεν ὁ Διὰκὸς εἰς τὸ μέρος, ὅπου προσήζατο· ἀλλ' ὅποιος τόπος ἤθελεν εἶσθαι ἀρμυδιώτερος διὰ τὴν ἐπικαλεσθῆναι τὸν ἀνάκτα τῶν θεῶν, τὸν πανόπτην, τὸν νεφεληγερέτην, παρὰ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων; ὡς ὁ Ὀμηρικὸς Ζεὺς ἐπαινῆ τὸν Ἔκτορα, διότι «πολλὰ βοῶν ἐπὶ μηρὶ ἔκην, Ἰδῆς ἐν κορυφῆσι πολυπτύχου». καὶ ὀρθῶς ἔλεγεν ὁ Δουκιανὸς ὅτι αἱ προσευχαὶ ἐγίνοντο ἐπὶ τῶν ὀρέων, ἐπειδὴ «τῶν εὐχολέων ἀγ' ἴθην ἐπακούουσιν οἱ θεοί». Τὰ ὄρη Ἰμητὸς, Πάρνης καὶ Ἀγγεσμὸς εἶχον βωμοὺς τοῦ Διὸς (Παυσ. Ἀ. 32)· καὶ μύρια ἄλλα παραδείγματα ἠδυνάμην νὰ φέρω· ἀλλ' ὅλα ταῦτα ἤθελον ἴσως θεωρηθῆναι ὡς ἐπιδειξίαι ἀργούσης παιδείας· ὅθεν εἶναι μόνον ἰκανὸν ἐν τῷ ἐφεξῆς.

Ὁ Πausανίας μαρτυρεῖ, ὅτι εἰς τὴν Σκιρώνην ὁδὸν «ἐπὶ δὲ τοῦ ὄρους τῆ ἀκρᾶ Διὸς ἐστὶν Ἀφείσιου καλουμένου ναός. «Φασὶ δὲ ἐπὶ τοῦ συμβάντος ποτὲ τοῖς Ἑλλήσιν αὐχμοῦ, θύσαντος Δίακου κατὰ τι δὲ λόγιον τῷ Πανελληνίῳ Διῖ, ἐν Αἰγίνῃ κόμισαντα δὲ ἀφεῖναι, καὶ διὰ τοῦτο Ἀφείσιον καλεῖσθαι τὸν Δία» (Ἀ, 44). Δι' αὐτὴν λοιπὸν τὴν αἰτίαν, καὶ κατὰ τὸ κοινὸν ἔθος, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὑψηλοτέρου τῶν ὀρέων τῆς πατρίδος τοῦ ὁ Δίακὸς τὸ ἱερὸν καθιέρωσε, καὶ δι' ἄλλην ἀκόμη ἰδιαιτέραν. Τὸ ὄρος τοῦτο καὶ ἐκ τῆς πύλεως τῆς Αἰγίνης, ἐκ τῶν Κυκλάδων, τῆς Ἀττικῆς, τῶν Μεγάρων καὶ ὅλου τοῦ διαστήματος, τὸ ὅποιον ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ἄχρι τοῦ Σκυλλαίου ἀκρωτηρίου, φαίνεται, καὶ σκοπεῖ τοὺς τόπους ἐκείνους, καὶ μακρόθεν πρῶτον ὑπὸ τῶν πλεόντων ἀνακαλύπτεται· ὅθεν διὰ τοῦτο δικαίως ἀφῆθη ὡς βωμὸς τοῦ ὑψίστου θεοῦ, ὅστις ἔσωσεν ἐκ τῆς κατεχούσης ἀνυδρίας τὴν Ἑλλάδα ὅλην, καὶ δι' αὐτὴν ὁ Δίακὸς τὸ ἱερὸν καθιέρωσεν. ἠδυνάμην τελευταῖον, διὰ τὴν δώσω περισσοτέραν εἰς τὰς εἰκασίας μου πιθανότητα μετ' ἄλλην εἰκασίαν, νὰ προσθέσω ὅτι ἀρμυδιὸς τόπος διὰ τὴν ἐπικαλεσθῆναι τὸν Ὀμβριον Δία περὶ τῆς ποθουμένης βροχῆς, ἦτον ἐκεῖνος, ὅστις διὰ τῶν νεφελῶν, μετὰ τὰς ὁποίας ἐκαλύπτετο, ἐθεωρεῖτο παρὰ τῶν θνητῶν ὡς βεβαίαις βροχῆς μηνυτής.

Ἐκτὸς τούτου ἀξιοπαρατήρητοι εἶναι τοῦ Πausανίου οἱ ἐξῆς λόγοι· «Αἰγίνῃ δὲ πρὸς τὸ ὄρος τοῦ Πανελληνίου Διὸς ἰούσιν, ἐστὶν Ἀφείσιον ἱερὸν». Τὴν σήμερον ὀδεύουν τις πρὸς τὸν ναὸν ἐκ τῆς πύλεως, κἀντὶ

ἴχνος ἀρχαίου κτιρίου δὲν συναντᾷ, ἐν ᾧ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἀναβαίνων πρὸς τὸ ὄρος θεωρεῖ εἰς τοὺς πρόποδας αὐτοῦ ἀξιολύεατα εἰρείπια ἐνὸς ἀρχαίου ναοῦ, τὴν περιγραφὴν τοῦ ὁποίου θελωμεν ἄλλοτε ἐκθέσει. Ἡ σκιάδης καὶ μεμονωμένη κοιλὰς, εἰς τὴν ὁποίαν φαίνονται τὰ εἰρείπια ταῦτα, πρέπει εἰς τὴν ἀγνὴν καὶ φίλην τῆς Ἀρτέμιδος νύμφην Ἀφείαν, τῆς ὁποίας ἡ θῆρα ἦτον ἡ τερπνοτέρα ἐνασχόλησις. Ἐντεῦθεν διὰ τινος δυσθάτου δρόμου ἀναβαίνει τις ἐπὶ τοῦ ὄρους· ἀλλ' ἐπ' αὐτοῦ ματαίως ἤθελε ζητήσῃ τοῦ παρὰ τοῦ Δίακου ἀφιερωθέντος ἱεροῦ τὰ εἰρείπια, ἐπειδὴ ποτὲ ἴσως δὲν ὑπῆρξε τοῦτο τὸ ἱερὸν, ἢ δὲν ὑπῆρχε πλέον κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Πausανίου. Μολον· τοῦτο περιεργείας χάριν θέλω εἰπεῖ, ὅτι κατὰ τὰς γενομένας ἐξ ἐπιταγῆς τοῦ Ἐφόρου τοῦ Μουσειῦ ἀνασκαφὰς καὶ ἐρεῖνας, σώζονται ἔτι εἰς τὴν κορυφὴν ἴχνη τινὰ ἀρχαιότατου κτιρίου, τὸ κυκλικὸν σχῆμα τοῦ ὁποίου ἔχει 46 ποδῶν ἡμιδιάμετρον. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ φαίνεται τετραμμένον πρὸς ἄκρον, καὶ ἔγινε στρογγύλον διὰ τὴν ἀντέχῃ κἀλλιον εἰς τὴν ὀρμὴν τῶν ἀνέμων. Μία ἐξώστρα περιγυρίζει τὸ κτίριον, καὶ μετ' αὐτὸ εἰς τὸ κατωφερὲς τοῦ ὄρους σώζονται εἰρείπια παλαιῶν οἰκοδομημάτων, τὰ ὁποία πιθανὸν νὰ ἦναι μεταγενέστερα. Οἱ λίθοι τοῦ κτιρίου, μέρος εἰς τὴν θέσιν των, μέρος κτισμένοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, κειμένην εἰς τὸ μέσον τοῦ παλαιοῦ κτιρίου, καὶ μέρος ἔνθεν κάκειθεν διεσπαρμένοι, ἔχουσιν ὕψος 3 καὶ 3 1/2 ποδῶν.

Δι' ὅλους λοιπὸν τοὺς εἰρημένους λόγους εἶναι παντάπασιν ἀνοίκειος ἡ ἐπωνυμία τοῦ Πανελληνίου Διὸς εἰς τὸν σωζόμενον τὴν σήμερον ναόν. Οὗτος δὲ πότε καὶ εἰς τίνα τῶν θεῶν ἀνοικοδομήθη;

Ὁ Ψευδοκωλιάδης, καλλωπίζων μετὰ τὸ σχέδιον τοῦ ναοῦ τούτου τὸ ἐσχάτως δημοσιευθὲν παράξενον σύγγραμμά του Ὀδυσσομήνης λέγει ὅτι, ἂν ὁ εἰρημένος ναὸς δὲν ἦναι σύγχρονος τοῦ Τρωϊκοῦ πολεμοῦ, εἶναι μολοντοῦτο ἀρχαιότατος, ἐπειδὴ εἰς τὴν κατὰ πολλὰ ἀπομεικρυσμένην ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ Ἄμασις ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς Ἑλληνας νὰ ἐγείρωσι ναοὺς εἰς τὴν Αἴγυπτον, οἱ Αἰγινῆται ἐκτίζον ἕνα εἰς τὸν Δία, ἴσως ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου ἦδη θαυμάζονται τὰ εἰρείπια (σελ. 83).

Ἀφίνω νὰ ὀνομασθῇ παλαιὰ καὶ ἀπομεικρυσμένη ἐποχὴ ἡ τοῦ Ἀμάσιδος· ἀλλὰ δὲν θέλω παρατρέξῃ τὴν παρατήρησιν, ὅτι αὐτοὶ

οι λόγοι ἐπιστηρίζονται εἰς τινὰ τοῦ Ἡροδότου διήγησιν (Βιβλ. Β'), ὅτι δηλ. ἐν ᾧ ἐννέα πόλεις, τινὲς Ἰωνικαί, τινὲς Δωρικαί καὶ μία Αἰολικὴ, ἰδρύσαντο κοινὸν ναὸν εἰς τὴν Ναύκρατιν, χωριστὰ οἱ Αἰγινῆται ἤγειρον τέμενος τοῦ Διός. Ἐλλὰ τί κοινὸν ἔχει τὸ παρὰ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐμπορευομένων Αἰγινητῶν οἰκοδομηθὲν ἐκεῖ τέμενος μὲ τὸν εἰς τὴν νῆσον τῶν ἀνεγερθέντα ναὸν;

Ὁ σωζόμενος ναὸς, εἰς διεσκηκότα καὶ ἀποχωρισμένον τόπον εὐρισκόμενος, πρόκειται τῶν Ἀθηνῶν, τὰς ὁποίας σκοπεῖ, καὶ φαίνεται ἐξ' αὐτῶν γίνεται λοιπὸν φανερὸν ὅτι ἐξαιρέτως χάριν τῶν Ἀθηνῶν ἀνηγέρθη. Ἐν εἶναι ἄρα ἀρμόδιον νὰ πιστεῦσῃ τις ὅτι ἀφιερῶθη εἰς τὴν θεᾶν, ἐξ ἧς ὠνομάσθη ἡ πόλις, κατέναντι τῆς ὁποίας ἐκτίσθη; ὡς δὲ ὁ εἰς τὸ Σούνιον καὶ ὁ εἰς τὴν ἀκρόπολιν ναὸς, οἱ ὁποῖοι ἐκ τοῦ ἐν Αἰγίνῃ ναοῦ φαίνονται, οὕτω καὶ ὁ εἰς τὴν νῆσον ταύτην, κατὰ τὴν ἰδικὴν μου γνώμην, ἀνηγέρθη εἰς τιμὴν αὐτῆς τῆς θεᾶς. Πρὸς τούτοις εἰς τὸν διαληφθέντα ναὸν δὲν εὑρέθη οὐδεμίαν εἰκὼν ἀνήκουσα εἰς τὸν Δία, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου μεταξὺ τῶν ἀνακαλυφθέντων ἀγαλμάτων εὑρέθη τὸ τῆς Ἀθηνᾶς εἰς ὑπερφυσικὸν ἀνάστημα, καὶ ἴσατο εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰετώματος. Ὅποιας λοιπὸν ζητοῦμεν ἐναργεστέρως ἀποδείξεις τοῦ ὅτι εἰς αὐτὴν ἦταν ἀφιερωμένος ὁ ναὸς;

Δὲν ἤθελεν ἴσως εἶσθαι τολμηρὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ ναὸς οὗτος δὲν ἀνηγέρθη παρὰ τῶν Αἰγινητῶν, πρῶτον διὰ τὴν θέσιν· ἐπειδὴ οἱ Αἰγινῆται δὲν ἤθελεν ἀποφασίσαι νὰ ἐγείρωσι ναὸν τοσούτου μακρὰν τῆς πόλεως τῶν καὶ κατέναντι τῆς ἀντιζήλου τῶν, ἔνεκεν τῆς ὁποίας φαίνεται, ὡς εἴπομεν, ὅτι κατ' ἐξοχὴν ἐκτίσθη. Ἐκτὸς τούτου, ὁ τρόπος τῆς ἀρχιτεκτονικῆς εἶναι καθ' ὅλα ὁμοίος μὲ τὸν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ εἰς τὸ Σούνιον καὶ τοῦ εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἐπὶ Περικλέους οἰκοδομηθέντας. Οὕτω δὲ φαίνεται ὅτι ὁ ἐν Αἰγίνῃ ἀνηγέρθη μετὰ τὴν 87 Ὀλυμπιάδα· ἥτις εἶναι ἡ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέστησαν τοὺς Αἰγινήτας ἐκ τῆς πατρίδος τῶν, καὶ αὐτοὺς, καὶ τοὺς παῖδας, καὶ τὰς γυναῖκάς τῶν, καὶ ὡς εἰς νῆσον ἐπικειμένην εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἔστειλαν εἰς αὐτὴν ἐποίκουσ καὶ οἰκήτορας ἐκ τῶν ἰδικῶν τῶν, διανείμαντες κατὰ κλῆρον τὴν χώραν (Θουκυδ. βιβλ. Β. Διοδ. βιβλ. Ια. Στραβ. βιβλ. 8. Πλουτ. εἰς βί. Περικλ.).

Ἄλλην εἰκασίαν ἡμπορεῖ τις νὰ ἐξάξῃ περὶ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, ἐκ τῶν εἰς αὐτὸν εὑρεθέντων ἀγαλμάτων

ἄλλ' οὔτε αὐτὰ, οὔτε τὰ σχέδια, οὔδ' ὅσα περὶ αὐτῶν ὑπὸ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν ἐγράφησαν, ἔχομεν ἤδη ὑπ' ὄψιν. Τινὲς, ἂν δὲν ἀπατώμαι, ὑπέθεσαν ὅτι αὐτὰ ἦσαν γλυμμένα κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Παισαυνίας ὀνομάζει Αἰγιναιάν ἐργασίαν. Εἶναι χρεῖα ν' ἀποφασισθῇ πρῶτον ὁποῖος εἶναι ὁ διακεκριμένος τῆς ἐργασίας ταύτης τρόπος, καὶ ἂν αὐτὴ τῶ ὄντι ἐνυπάρχη εἰς τὰ εἰρημένα ἀγάλματα. Ὁ Winckelman (Hist. de l'art du dessein. Liv. 6 Ch. 1) λέγει ὅτι ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶδον τὸ ἀρχαῖον αἰγινητικὸν νόμισμα, περὶ οὗ ὀμιλεῖ ὁ Παισαυνίας, τὸ ὁποῖον ἔχει δι' ἐπίσημα τὴν τριάνταν καὶ τὸ πρόσωπον τῆς Ἀθηνᾶς, δύνανται νὰ κρίνωσιν, ἂν ὁ χαρακτὴρ τοῦ προσώπου τῆς θεᾶς δεικνύη ἄλλον τινὰ τέχνης ἰδιαιτέρον τρόπον. Κατὰ δυσυχίαν ὅμως, τὸ ὁποῖον ὁ σοφὸς Γερμανὸς μᾶς δίδει ὡς ὀδηγὸν νόμισμα δὲν ἀνήκει ποσῶς εἰς τὴν Αἰγίαν, ἀλλ' εἰς τὴν Τροιζῆνα κατὰ τὴν ἰδίαν τοῦ Παισαυνίου μαρτυρίαν. Καλητέραν δὲ καὶ ἀσφαλεστέραν ὀδηγίαν δύνανται νὰ εὑρωσιν οἱ ἐρασταὶ τῶν τοιούτων ἀναζητήσεων εἰς τὰς ζωγραφίας; μὲ τὰς ὁποίας εἶναι καθωραϊσμένα πολλὰ αἰγινητικὰ ἀγγεῖα, σωζόμενα εἰς τὸ μουσεῖόν μας. Δύο μετόπας ἔχομεν πρὸς τούτοις, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουσιν εἰς ἄλλον τινὰ τῆς Αἰγίνης ναὸν· ἀλλ' αὐταί, ἂν καὶ διεφθαρμέναι, δὲν ἔχουσι τι ἰδιαιτέρον, διὰ νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἀνάγονται εἰς τὴν αἰγιναιάν ἐργασίαν. Μένει λοιπὸν, νομίζω, ν' ἀποφασίσωμεν, ἂν τὰ γλυπτὰ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ναοῦ πρέπη ν' ἀποδοθῶσιν εἰς αὐτὴν τὴν διακεκριμένην ἐργασίαν, ἢ μᾶλλον ἂν ἡ συσχολὴ καὶ ἡ ἰσχνότης, αἵτινες εἶναι ἴδιαι αὐτῶν, δὲν ἀνήκουσι κοινῶς εἰς ὅλην τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν γλυπτικὴν, πρὶν ὁ Φειδίας καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ αἰῶνος τοῦ Περικλέους δώσωσιν εἰς τὴν τέχνην τὸ σεμνόν, τὸ μεγαλύτεχρον, τὸ ἀξιοματικόν, τὸ ἀκριβές, τὴν χάριν, ἅτινα ἐξαιρέτως χαρακτηρίζουν τὰ ἔργα τῶν. Καὶ μολοντί εἴπομεν ὅτι ὁ ναὸς τῆς Αἰγίνης ἀνηγέρθη, ἀφ' οὗ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκυρίευσαν τὴν νῆσον, τὸ ὁποῖον συνέβη κυρίως εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Περικλέους καὶ τῆς λαμπρᾶς ἐποχῆς τῆς γλυπτικῆς, δὲν ἔπεται ἀναγκαιῶς ἐκ τούτου ὅτι πρέπει νὰ εὑρωμεν ἀφεύκτως εἰς τὰ ἀγάλματα τοῦ ναοῦ παραδείγματα τῆς γλυπτικῆς ταύτης· ἐπειδὴ εἶναι χρεῖα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι διὰ τινὰ καιρὸν, ὡς συνήθως συμβαίνει, εἰς τοῦ Φειδίου καὶ Πολυκλείτου τοὺς συγχρόνους καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν τελευταίων τούτων ἡ ἀρχαία τέχνη διετηρήθη. Τοῦτο δὲ μόνον δυνάμεθα

πιθανῶς νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι τὰ ἀγάλματα ταῦτα δὲν ἔγειναν πολὺν καιρὸν ὑστερον ἀφ' οὗ εὐρέθη ὁ νέος τρόπος τῆς γλυπτικῆς· ἐπειδὴ φθάσας εἰς τισαύτην τελειότητα ἠνάγκασεν ὅλους τοὺς μεταγενεστέρους τεχνίτας νὰ τὸν μιμηθῶσιν.

Ἄν ἡ εἰκασία αὕτη ἔχῃ τινὰ πιθανότητα, ὁ ναὸς ἀνηγέρθη ἀναμφιβόλως πλεόν τῶν τεσσαρῶν αἰῶνων πρὸ Χριστοῦ· καὶ ἴσως ὀρθῶς δύναται νὰ εἴπη τις ὅτι ἦτον σύγχρονος καὶ ὁμότυχος τοῦ Πλατωνος, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς παρομοίως ἐγεννήθη εἰς Αἴγιναν ὑπὸ ἐνὸς τῶν κληρούχων Ἀθηναίων.

Ἐν ᾧ ἐξέθετον εἰς τινὰς τοὺς λόγους τούτους, μοὶ ἐπροβλήθη ἡ ἀπορία περὶ ἐνὸς λίθου κειμένου παρὰ τὸν εἰρημένον ναὸν μὲ τὰς λέξεις «Διὶ Πανελληνίῳ». Αἱ λέξεις αὗται δεικνύουσι πρῶτον ὅτι δὲν ἐχαράχθησαν παρὰ τῶν Αἰγινήτων, οἵτινες ὡς Δωριεῖς ἤθελον ἐπιγράψαι «Ζανὶ Πανελλανίῳ» ἢ μᾶλλον «Ἑλλανίῳ»· ἐπειδὴ τὸ ἐπίθετον, Πανελλήνιον δὲν φαίνεται ἀρχαιότερον τῶν χρόνων τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ. Καὶ τῶ ὄντι ὁ Ἰσοκράτης, ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἀφιερωθέντος παρὰ τοῦ Δίακου ἱεροῦ, τὸ ὀνομάζει κοινὸν τῶν Ἑλλήνων· καὶ Ἑλλήνων Δία καλοῦσιν αὐτὸν ὁ Πίνδαρος καὶ Θεόφραστος· καὶ Ἑλλήνιον ὀνομάζει ὁ Ἡρόδοτος, τὸ ὅποιον οἱ Ἴωνες, Δωριεῖς καὶ Αἰολεῖς ἰδρύσαντο εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν Ναύκρατιν τέμενος. Δεύτερον, ἡδυνάτο τις νὰ ἐπιγράψῃ ἀνάθημά τι, ἀφιερούμενον μὲν εἰς τὸν ἄνακτα τῶν θεῶν, θετόμενον ὅμως εἰς ναὸν ἄλλου θεοῦ· Τρίτον, ὁ ναὸς τῆς Ἀθηναῖς ἡδύνατο νὰ ἦναι κοινὸς καὶ εἰς τὸν Δία, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, διὰ τὸν ὅποιον καὶ ὁ Ἀδριανὸς, κατὰ τὸν Πausανίαν «κατεσκευάσατο ναὸν Ἡρας καὶ Διὸς Πανελληνίου, καὶ θεοῖς τοῖς πᾶσιν ἱερὸν κοινόν (Βιβ. Α. κεφ. 43).»

Ἄλλ' ὅλοι οὗτοι εἶναι ἴσως περιτοὶ λόγοι· ἐπειδὴ, εἴν τις μὲ θεβαιῶν ὅτι εἶδε τὴν ἐπιγραφὴν ἐκείνην, ἄλλος πάλιν ἐκ τοῦ ἐναντίου μ' ἐπιβεβαιῶν ὅτι παίζων ἐνεγράψεν αὐτὴν κατὰ τύχην εἰς τὸν νεωτέρων περιηγητῶν. Τοιοῦτρόπως ἡ κενοδοξία ἐμύλωνε καὶ διέφθειρε πολλοὺς ἄλλους τοῦ ναοῦ λίθους γέμοντας ἤδη παντοίων ἀλλοδαπῶν ὀνομάτων· αἱ δ' ἐναντία μαρτυρία, ἐπειδὴ εἶναι ἀνθρώπων ἴσων κατὰ τὸ ἀξιώπιστον, διαλύονται ἀμοιβαίως. Εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι μ' ἄλλας τὰς ὁποίας ἐγὼ ἔκαμον ἐρεῖνας καὶ ἀναζητήσεις, δὲν ἡδυνήθη ἡ ἀνακαλύψω τὸν ἐπιγεγραμμένον ἐκεῖνον λίθον, ὁ ὁποῖος, καθὼς ἡ λυδῖος, ἤθελε βασιανίσει τὸν χρυσὸν τῆς ἀληθείας.

A. M.

αυρηαιον ΠΕΡΙΝΘΟΝ ΚΑΙ ΑΥΡΗΑΙΟΝ ΔΙΟΝ
ΣΟΔΩΡΑΝ ΤΗΝ ΣΥΝΒΙΟΝ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΑΥΡΗ
ΔΙΑΝ ΔΙΟΝΤΣΙΑΝ ΤΗΝ ΘΥΓΑΤΕΡΑ αὐτοῦ ὁ
ΠΑΤΗΡ ΤΟΥ ΠΕΡΙΝΘΟΥ ΜΝΗΜΗΣ ΧΑ
ΡΙΝ

ΕΤΟΥΣ Ε' Ο Σ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΚΑΙ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ
ΥΠΕΡΒΕΡΕΤΑΙΟΥ Ε.

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη, ἀνακαλυφθεῖσα εἰς Ποτίδαιαν (Κασσάνδρειαν), εὐρίσκειται ἤδη κολοβωμένη εἰς τὸ Μουσεῖον. Τὴν ἐπρόσφερε δωρεὰν ὁ κ. Γεώργιος Χρυσῆδης, πρὸς τὸν ὅποιον ὀφείλωμεν ἔχει μόνον τὴν ἀντιγραφὴν αὐτῆς, ὅτι ἦτον ἀκίμη ἀκεραία, ἀλλὰ καὶ τεσσαρῶν ἄλλων, τὰς ὁποίας ὡσαύτως ἀντέγραψεν εἰς Ποτίδαιαν. Ἀγνοοῦμεν ἂν αὐταὶ εἰσὶ δὲν ἐξεδόθησαν· εἶναι ὅμως βέβαιον ὅτι δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸν Thesaurus Muratori, ὅθεν ἐκρίναμεν ἀρμόδιον νὰ τὰς δημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα.

ΔΙΑΔΑΝΟΣ ΝΕΙΚΩΝ
Ο ΑΡΧΙΣΥΝΑΓΩΓΟΣ
ΘΕΟΥ ΠΡΩΟΣ ΚΑΙ ΤΟ
ΚΟΛΛΑΙΓΙΟΝ ΒΕΙΒΙΩ
ΑΝΤΩΝΩ ΔΑΝΕΣΤΗΣΕΝ
ΤΟΝ ΒΩΜΟΝ
ΤΟΝ ΔΕ ΠΙΝΑΚΑ ΑΝΕ
ΣΤΗΣΕ ΓΑΜΒΡΟΣ ΑΥΤΟΥ
ΑΣΙΑΡΗΣ.

ΑΒΕΙΒΙΟΣ ΒΟΥΚΑΣ ΖΩΝ
ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΕ ΤΟ ΜΝΗ
ΜΕΙΟΝ ΠΟΡΚΙΑ ΤΗ ΕΛΥ
ΤΟΥ ΓΥΝΑΙΚΙ ΚΑΙ ΣΕΜΝ
ΟΤΑΤΗ ΜΝΕΙΑΣ ΧΑΡΙΝ.

ΕΠΙΣΕΝΟΣ ΚΑΙ ΒΑΣΕ
ΜΑΞΙΜΩ ΤΩ ΤΕΚΝΩ
ΜΝΗΜΗΣ ΧΑ
ΡΙΝ.

ΣΕΥΟΗΡΑΣ
ΙΕΡΟΣ ΑΔΗΠ
ΚΤΗΣ ΚΑΙ
ΟΛΥΜΠΙΑΣ
ΑΥΡΙΑΑΝΤΗΣ
ΘΕΡΙΠΤΗΣ ΑΥ
ΤΩΝ ΑΡΕΤΗΣ
ΕΝΕΚΕΝ ΠΑΣΗΣ
ΤΗΣ ΕΙΣ ΑΥΤΗΝ
ΜΝΗΜΗΣ ΧΑΡΙΝ.

Ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ Μουσείου ἦτον ἓν ἀνάγλυφον, κακότεχνον ἢ διὰ τὸν καιρὸν, ἢ διὰ τὸν τόπον εἰς τὸν ὅποιον ἐγλύφθη. Παριστᾷ δύο γυναῖκας καὶ ἓνα ἄνδρα, ἦγον τὰ τρία ὑποκειμενα, χάριν τῶν ὁποίων εἶπες τὴν ἐπιγραφὴν ὁ πατὴρ τοῦ Ἀυρηαίου Περίνθου, ὅστις ἀπεισιώπησε μὲ ἀσυνείηστον ματριφοροσύνην τὸνομά του. Ὁ ἄνθρωπος ἐφαίνετο περιβεβλημένος ἱμάτιον καὶ κρατῶν εἰς τὴν δεξιὰν εἰλιγμα (rouleau) ἐξ ἀριστερῶν δὲ ἡ μία γυνὴ περιβεβλημένη ὡσαύτως ἱμάτιον, καὶ ἡ ἄλλη, ἥτις ἴστατο εἰς τὸ μέσον, ἐνδεδυμένη χιτῶνα καὶ τὴν κόμην ἐλικουσιῶς ἔχουσα πεπλεγμένην. Τὸ Ο σχήματος ῥομβοειδοῦς, τὸ ὅποιον ὁ Montfaucon ἀπέδιδε εἰς τὸν τρίτον αἰῶνα τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς· τὸ Θ τοῦ αὐτοῦ σχήματος, τὸ ὅποιον ὁ παλαιολογγράφος ἐκεῖνος ἀπέδιδε εἰς τὸν ἑξῆς αἰῶνα· τὸ Σ τετράγωνον, τὸ ὅποιον ἀναφέρει εἰς τὸν ἕκτον αἰῶνα· τὸ Ω εἰς εὐθείας γραμμῆς σχηματιζούσας ὀξείας γωνείας, τὸ ὅποιον νομίζει ὅτι εἶναι τοῦ τετάρτου αἰῶνος· εἰς ταῦτα φαίνονται εἰς τὴν ἰδίαν αὐτὴν ἐπιγραφὴν· Ἐκτὸς τούτου φαίνονται καὶ διάφορα γράμματα συζευγμένα· Ἡ τελευταία γραμμὴ τοῦ Ω χρησιμαεῖ εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ κορμού τοῦ Η, τὸ ὅποιον ἔπεται αὐτοῦ· τὸ Ρ καὶ τὸ Τ ἔχουσι κανὸν τὸν κορμὸν μὲ τὸ Η· καὶ μεταξὺ τοῦ Τ καὶ τοῦ Ν τῆς λέξεως ΤΗΝ, μία ὀριζόντιος γραμμὴ σχηματίζει τὸ Η· τὸ Γ ἐπιτεθειμένον εἰς τὸ Ο σχηματίζει τὸ ου. — ΠΕΡΙΝΘΟΣ μελονοτὶ ὄνομα κύριον, ὡς

τὸ τοῦ μετὰ Ὀρέστου στρατευσαμένου Επιδαυρίου, φκίνεται ἐδῶ ὅτι παράγεται ἐκ τοῦ Πέρηνος ἄλλης πόλεως τῆς Θράκης. — **SYMBION**, ὡς ἀκούεται εἰς τὴν κοινὴν προφορὰν καὶ ὡς ἔχοναι καὶ ἄλλα τοιαῦτα παραδείγματα, γράφεται διὰ τοῦ ν — **Ε Ο Σ** αἱ μονάδες κατὰ τὸν Ἑλληνικὸν τρόπον προηγουμέναι τῶν δεκάδων, καὶ αὗται τῶν ἑκατοντάδων, σημαίνουσι δὲ 275· ἢ σημαιωμένη μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ Λύγουστου χρονολογία ἤρχισε τὴν πρώτην τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 727 ἔτους τῆς Ῥώμης, 27 ἔτη πρὸ Χριστοῦ· ἐποχὴ, καθ' ἣν ὁ Οὐαθιανὸς οἰκιοποιήθη τὸ ἐπίθετον τοῦτο — Ὁ **ΛΥΓΟΥΣΤΟΣ** ἔχει διττῶς τὸ ἐπίθετόν του, Ἑλληνιστὶ καὶ Ῥωμαιστὶ. — **ΥΠΕΡΒΕΡΕΤΑΙΟΣ** εἶναι ὄνομα μακεδονικοῦ μνησῆ, ὅστις κατὰ τὸ νέον μακεδονικὸν μινολόγιον ἦτον ὁ πρῶτος τοῦ χρόνου, ἀρχομένου κατὰ τὴν 24 Σεπτεμβρίου. Οὕτω λοιπὸν ἡ ἐπιγραφή περὶ τῆς ὁ λόγος ἐτέθη τὴν 29 Σεπτεμβρίου 248 ἔτη μετὰ Χριστόν.

A. M.

Γ'. ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ ΦΥΣΙΚΑΙ.

Ἐνέργεια τοῦ νιτρῶδους ὀξειδίου εἰς τὸν ζωϊκὸν ὀργανισμόν.

Ἡ χημικὴ τῶν σωμάτων εἰς ἄλληλα ἐνέργεια εἶναι περίεργος· περιεργότερα ὅμως εἶναι ἢ εἰς τὸν ζωϊκὸν ὀργανισμόν, καὶ μάλιστα εἰς τὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἐνέργεια αὐτῶν. Ἐξεύρομεν ὅτι τινὰ ἐκ τῶν φυτῶν καὶ ἐκ τῶν ὀρυκτῶν εἶναι ἰσχυρότατα δηλητήρια· πολλὰ ἀπὸ τὰ βρυσὰ ἢ ἀερώδη σώματα θλάπτουσι ἢ φθείρουσι τὰ τῆς ζωϊκῆς ἐνεργείας ἀποτελέσματα. Τὸ ἄζωτον, φέρει εἰπεῖν, τὸ θειοῦγον ὑδρογόνον καὶ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ ἀναπνεύμενα, φέρουσιν εἰς παντελῆ ἀσφυξίαν, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν θάνατον· ἄλλα πάλιν ἐπενεργοῦσι παραδόξως πῶς καὶ διαφόρως εἰς τὸ νευρικὸν σύστημα, καθὼς τὸ νιτρῶδες ὀξείδιον.

Τὸ ἀερόμορφον τοῦτο σῶμα εἰσπνεύμενον εἰς τὸν πνεύμονα ἔχει εἰς τὸν ζωϊκὸν ὀργανισμόν ἐνέργειάν τινα ἰδιαιτέραν, ἀλλὰ διάφορον, κατὰ τοὺς διαφόρους τὴν κράσιν ἀνθρώπους, ἐπὶ τῶν ὁποίων γίνεται ἡ δοκιμὴ· τοὺς μὲν κινεῖ εἰς γέλια· τοὺς δὲ καταφέρει εἰς ὕπνον· εἰς ἄλλους πάλιν κινεῖ μίαν ἐπιθυμίαν ἀκάθεκτον τοῦ χορεύειν. Ἐκαμάν τινες δοκιμαῖς εἰς τὸ χημικὸν ἐργαστήριον τοῦ κ. Κουπέρου, διασημοτάτου χημικοῦ εἰς Λόνδρον, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν ἐπαρτήρησαν τὰ ἐξῆς περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ ἀερόμορφου τοῦτου σώματος. Ἀφ' οὗ ὁ κ. Οὐάριγκτων ἀνέπνευσεν ὀλίγας στιγμὰς τῶ

νιτρῶδες ὀξείδιον, ἀντεζυγίσθη ἐπὶ τῆς καθέκλας τοῦ πρὸς τὰ ἐμπροσθεν καὶ τὰ ὀπισθεν κινούμενος μ' ἐν κίνημα τακτικόν. Τοῦ ἐφαινετο ὅτι ἀκόμη ἀνέπνεεν αὐτὸν τὸν ἀέρα, καὶ ἔδειχεν ὅτι τὸν ἀπεγύετο ἠδέως, καὶ ἀφ' οὗ τοῦ τὸν εἶχαν ἐπάρει. Ἡσθάνετο μίαν ἠδονὴν, πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς ὁποίας ὦν κατὰ κράτος βυθισμένως, δὲν ἐνύσι παντελῶς τί ἐγένετο περὶ αὐτόν. Ἄλλος μαθητῆς ἀναπνεύσας τὸν αὐτὸν ἀέρα ἠσθάνθη ἐνεργότερα τῆς δυνάμεως αὐτοῦ τ' ἀποτελέσματα. Κατ' ἀρχὰς ἀντεζυγίσθη καὶ αὐτὸς ἀκουσίως ἐπὶ τοῦ καθίσματός του, ὡς ὁ πρῶτος· ἔπειτα ἤρχισε νὰ καγχάζῃ μετὰ γέλωτα ἄμετρον. Μετ' ὀλίγον ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ καθίσματός του καὶ ἤρχισε νὰ περιτρέχῃ δρομικίως τὸ οἶκημα, ὅπου εὕρισκετο. Τέλος σαματήσας ἐμπροσθεν τοῦ κ. Κουπέρου ἔλαβε τὴν σάσιν ἐνὸς πύκτου, κινῶν τὰς χεῖράς του μετὰ μίαν ἀκατανόητον ταχύτητα. Διὰ νὰ προλάβωσι πᾶν συμβᾶν, τὸ ὁποῖον ἠμπόρει νὰ ἐπιφέρῃ ἡ μαχητικὴ αὐτῆ διαθέσις, τοῦ ἐκράτησαν δυνατὰ τοὺς βραχίονας ἀγκαλιάσαντες τὸ σῶμά του, καὶ τότε ἡ νευρικὴ του αὐτῆ ἐνέργεια ἐπέρασεν ἀπὸ τοὺς βραχίονας εἰς τὴν κεφαλὴν, ἥτις ἐκινεῖτο πανταχῶς μετὰ παράδοξον ταχύτητα· οἱ δὲ μῦες τοῦ προσώπου εἶχον μίαν κίνησιν σπασμώδη, καὶ ἐξεφράζετο ἐπ' αὐτοῦ ἐν μειδίῳ ἀποτρόπαιον καὶ φρικωδέστατον. Τὸ νευρικὸν τοῦτο φαινόμενον διήρκησεν ὀλίγα λεπτά, καὶ μετὰ ταῦτα ὁ νέος, ὁ ὑποβληθεὶς εἰς τὴν δοκιμὴν ταύτην, συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν κατὰ μικρὸν, ἐπαναλαβὼν τὴν συνήθη του ἡσυχίαν, καὶ μὴ δεῖχων ὅτι ἐνθυμεῖτο τίποτε ἀπὸ τὰ γενόμενα. Ἄλλοι τινὲς μαθηταὶ ἐπανελάβον τὸ αὐτὸ πείραμα εἰς ἑαυτούς· ἀνέπνευσαν τὸν ἀέρα κατὰ διαφόρους ποσότητας, καὶ ἐδοκίμασαν καὶ ἀποτελέσματα διάφορα. Ὅλοι ὁμοφώνως ἔλεγον ὅτι τὸ ἀερόμορφον τοῦτο ὀξείδιον διήγειρεν εἰς αὐτούς ἐν αἴσθημα ζωηρὸν καὶ εὐχάριστον, καὶ ἔδειχον ὅτι ἐπιθυμοῦν νὰ ἀναπνεύσωσι καὶ ἄλλο πολὺ πλεῖστον.

Τὸ νιτρῶδες ὀξείδιον διὰ τῆς ἐνεργείας του εἰς τὰ ζωϊκά ὄργανα τοῦ ἀνθρώπου παράγει ἀποτελέσματα πολὺ ἀνάλογα μετὰ τὰ ὅσα προξενοῦν εἰς αὐτὸν τὰ πνευματώδη ποτά· ἀλλ' ἀπὸ ταῦτα διαφέρει κατὰ τοῦτο· ὅτι τὸν ἐρεθισμὸν, τὸν ὁποῖον γεννᾷ τὸ ἀναπνεύμενον ὀξείδιον, δὲν ἀκολουθεῖ ἡ ἐξασθένησις τῶν σωματικῶν δυνάμεων, τὴν ὁποίαν ἐπιφέρει συνήθως κατόπιν ὁ ἐκ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν παραγόμενος ἐρεθισμὸς. Ἐξεναντίας αἱ δυνάμεις φαίνονται νύξημένα·

ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ ἀερομόρφου νιτρόδου ἀξέως· ἐπαρτήρησαν μάλιστα ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὅστις νησικὸς ὢν πέρνει μίαν τινὰ ποσότητα, δύναται πλείωτον παρὰ τὸ σύνθετος νὰ ἐπιχειρηθῆ καὶ νὰ ἀνθέξῃ πλείωτον καιρὸν εἰς ἐργασίαν τινὰ κοπιαστικὴν.

Στοχαζόμενοι τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν τῶν σωμάτων τούτων εἰς τὰ ὄργανα τοῦ ἀνθρώπου, ἐμποροῦμεν νὰ ἐνοήσωμεν καὶ τὴν αἰτίαν, ἧτις ἐδίδεν ἐν ἀληθείᾳ ἐνθουσιῶδες καὶ φριδαστικὸν προτέρημα εἰς τὴν ἐν Δελφοῖς χρησιμωδοτούσαν τὸν παλαιὸν καιρὸν πυθίαν. Ἀναφέρει ἡ ἱστορία ὅτι κάτωθεν τοῦ τρίποδος, ἐπὶ τοῦ οὐοῦ ἀνέβαιναν ἡ πρόμαντις αὐτή, ἧτο ἐν χάσμα· ἐκ τούτου ἀνεφέρετο ἀήρ ἢ πνεῦμα, παρὰ τοῦ οὐοῦ κατεχομένη ἢ πυθία ἐξίσατο, ἦγον ἐφάνετο ἔξω τοῦ ἑαυτοῦ τῆς, κινουμένη σπασμωδῶς, ἐκβάλλουσα ἀφροὺς ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς καὶ προσφέρουσα τινὰς φωνὰς ἀσημάντους ἐπάνω εἰς τὴν ἔκστασιν τῆς. Ἡ ἱστορία τῆς ἀρχῆς τοῦ μαντείου τούτου λέγει προσέτι (Διόδ. Σικ. βιβλ. 16), ὅτι μίαν αἶγα παρατηρήσας εἰς τὴν θοασκὸς πηδῶσαν καὶ ἀφίνουσαν τινὰς φωνὰς, ἐπεριεγράθη νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τούτου. Εἶδε παραφυλάξας ὅτι τὸ ζῶον, πλησιάζον καὶ σκύπτον εἰς ἐν χάσμα, ἐξίσατο οὕτως· ἐδοκίμασε καὶ αὐτὸς καὶ ἔπαθε τὴν αὐτὴν ἔκστασιν. Ἐπειδὴ δὲ, διαδοθείσης τῆς φήμης τοῦ τοιούτου παραδόξου πράγματος, ἤρχοντο πολλοὶ περίεργοι, καὶ πολλοὶ ἐκρημνίζοντο μέσα εἰς τὸ χάσμα, τὸ περιέφραζαν· ἡ δὲ μωροπιστία καὶ ἡ δεισιδαιμονία τὸ κατέστησαν θέσφατον ἢ θεῖον μαντεῖον πρὸς γνῶσιν τῶν μελλόντων. Ἡ ἀμάθεια τῶν πολλῶν γίνεται ἔρμαιον τῆς ἀγχινοίας ὀλίγων τινῶν φιλάρχων ἢ πανούργων καὶ αἰσχροκερδῶν, μεταχειριζομένων τὰ φυσικὰ φαινόμενα πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν ἄλλων ὠφελοῦσαν τοὺς ἐξαπατῶντας. Ἄπειρα ἄντρα, σπήλαια καὶ χάσματα εἶναι γνωστὰ τὴν σήμερον, ἐκ τῶν οὐοῦ ἐξέρχονται πολλοὶ ἀέρες φλογιστοὶ, ἢ μεμφιστικοὶ καὶ δηλητήριοι εἰς τὰ πλησιάζοντα ζῶα. I. K.

Δ.

ΤΕΧΝΑΙ.

Βιομηχανία.

Χρυσίου Μωσικὸν (μετάφρασις).

Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐφευρέσεων, τὰς οὐοίας καθ' ἡμέραν ἡ Ἀγγλικὴ βιομηχανία ἐξάγει εἰς φῶς, πρέπει νὰ σημειώσωμεν ἰδίως

ἐν μίγμα μεταλλικόν, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι ἔχει ὄλας σχεδὸν τὰς ιδιότητες τοῦ χρυσοῦ, δι' ὃ καὶ ὠνομάσθη ὑπὸ τοῦ ἐφευρετοῦ χρυσοῦ μωσικός. Ἰδοῦ δὲ ἡ ἀρχὴ τῆς ἐφευρέσεως ταύτης, καὶ αἱ ιδιότητες αἱ διακρίνουσαι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μίγμα.

Εἰς τὴν ἐνθουσιῶν, ὀνόματι Ἀμιλτῶν, ἐκινήθη σφοδρῶς εἰς προσοχὴν, πρὸ τινῶν χρόνων, ἀπὸ μίαν περικοπὴν τῆς Ἰερᾶς Γραφῆς, ὅπου (εἰς τὸ βιβλίον τῶν Κριτῶν) γίνεται λόγος περὶ ἐνὸς μεταλλοῦ πολυτιμοτέρου καὶ ἀπὸ τὸν χρυσόν. Ἦν δὲ πεπεισμένος ὅτι ἡ Γραφή δὲν περιέχει τίποτε, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἦναι κατὰ πάντα ἀκριβές, ἤρχισε νὰ ζητῇ ποῖον τάχα νὰ ἦναι αὐτὸ τὸ λεγόμενον μέταλλον· καὶ, μετὰ πολλὰς πλέον δοκιμὰς καὶ πειράματα, ἔφρασε νὰ παραῖξῃ τὸ μεταλλικὸν μίγμα, τὸ ὁποῖον πρὸ τίνος καιροῦ ἐγνωστοποίησεν. Ἀφ' οὗ δ' ἔφερε τὸ ἐφευρημὰ του εἰς ἓνα βαθμὸν, τὸν ὁποῖον στοχαζέται ὡς τὸν τῆς τελειότητος, ἔκαμε συντροφίαν μὲ τινὰ ὀνομαζόμενον Πάρκερον, καταβαλόντα τὰ χρήματα, ἐπὶ σκοπῷ νὰ κερδήσωσιν ἀμφοτέροι· ἐκ τῆς ἐφευρέσεως, καὶ οὕτως ἐσύστησεν εἰς τὴν Λύνδραν ἐν κατάστημα, τὸ ὁποῖον διευθύνει ὁ Πάρκερος.

Εἶδαμεν μίαν σεφανοπλεκτάνην (guirlande) χρυσομένην μ' αὐτὸ τὸ μωσικὸν χρυσίον, καὶ μᾶς ἐφάνη τὸ χρύσωμα πολλὰ ὠραῖον κατὰ τὴν ὄψιν, ὥστε ἀναμφιβόλως θέλουν τὸ μεταχειρισθῆ οἱ τεχνῖται εἰς πολλῶν ἄλλων πραγμάτων χρύσωσιν. Μία τῶν κυριωτέρων ιδιοτήτων τοῦ μίγματος τούτου εἶναι τὸ νὰ μὲν πάντῃ ἀναλλοίωτον, ἐκθετόμενον εἰς τὴν ὑγρασίαν καὶ εἰς τὸν ἀέρα· καὶ διὰ τὸ νὰ βεβαιωθῶσι περὶ τούτου ἔκαμαν τὴν ἐξῆς δοκιμὴν. Ἐπάνω εἰς τὴν Οὐϊκτὴν νῆσον ἔβαλαν ἐν τεμάχιον μωσικοῦ χρυσοῦ, καὶ δύο χαλκοῦ καλοῦ, καὶ τ' ἀρῆκαν πολλὰς ἡμέρας ἐκτεθειμένα εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ θαλασσίου ἀέρος· εὗρηκαν δὲ, εἰς 60-70 ὥρων διάστημα, τὸν μὲν χρυσόν διαφυλάττοντα ὅλην τὴν σιλπνότητα, τὸν δὲ χαλκὸν πάντῃ μαῦρον καὶ ἰωμένον. Τὸ χρυσίον τοῦτο φαίνεται ὅτι ἐπιδέχεται σιλῶσιν ὄσσην καὶ ὁ ἀληθινὸς χρυσοῦς, ὥς ἐμπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ καὶ εἰς σκευῶν χρύσωσιν· καὶ εὐαγωγότητά δὲ (ductilité) ἔχει μεγάλην, ὥστε γίνεται σύρμα μιᾶς παραδόξου λεπτότητος· τέλος, καθὼς λέγει ὁ εὐρετὴς, δὲν εἶναι κατώτερον τοῦ ἀληθινοῦ χρυσοῦ κατ' ἄλλο, εἰμὴ ὡς πρὸς τὴν εἰδικὴν βαρύτητα. Ἄς παρατηρήσωμεν ἔτι, διὰ τὸ νὰ κατανοήσῃ ὁ ἀναγνώστης τὰ ὅσα πλεον

νακτήματα έχει τούτο τὸ χρυσίον, ὅτι αἱ μεταλλικαὶ ὕλαι, ἐξ ὧν συνθέεται, εἶναι ἐκ τῶν εὐθηνοτάτων, ὥς εἰς τοὺς μεταχειριζομένους αὐτὸ δὲν ἐμπορεῖ νὰ γένη ἀκριβὸν καὶ ἐκτὸς τούτου αἱ ὕλαι αὐταὶ εἶναι τόσον ἄφθονοι εἰς τὸ ἐμπόριον, ὥς δὲν εἶναι φόβος, μήπως οἱ κατασκευάζοντες τὸ χρυσίον τούτο δὲν δυνηθῶσι νὰ εὐχαρισήσωσιν ὅλους τοὺς ζητοῦντας αὐτό. Λογαριάζουν ὅτι τοῦ μωσικοῦ χρυσίου εἰς ἐλάσματα ἢ τιμὴ εἶναι 20 περίπου λεπτὰ (λογαριαζομένη ὡς φαίνεται ἐπάνω εἰς τὴν συνήθη ὀλκὴν, καθ' ἣν πωλεῖται ὁ ἀληθινὸς χρυσός). Ἀφ' οὗ ἐξετάσθη ἡ ὕλη αὕτη ὑπὸ εἰδημόνων ἀνδρῶν, ἐπροστάχθη ὁ ἀρχιτέκτων τῆς αὐλῆς νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὴν παντοῦ, ὅπου ἤθελαν εἶσθαι ἀναγκαῖα τὰ χρυσώματα, εἰς τὸ ἐπισκευασθῆν παλάτιον τοῦ Οὐίνσορος καὶ εἰς τὸ κτισθῆν εἰς Λόνδραν, ὅπου συνήθως κατοικεῖ ὁ βασιλεὺς.

— Τεχνητὸς χρυσὸς τῆς Ἀνόθρης. — Ἡ ἀποθήκη, ἐφημερὶς τῆς Ἀνόθρης, ἐκοινοποίησε πρὸ πολλοῦ ἐν ἄλλο μίγμα συγκείμενον ἐκ διαφόρων μετάλλων, καὶ ἔχον ὅλας τοῦ ἀληθινοῦ χρυσοῦ τὰς ιδιότητας. Εἶναι δ' ὅμοιον μὲ τούτον ὄχι μόνον κατὰ τὸ χρῶμα, τὴν πυκνότητα, καὶ τὴν εὐαγωγότητα, ἀλλ' ἔχει καὶ αὐτὴν τὴν εἰδικὴν βαρύτητα· κατασκευάζεται δὲ ἐκ τῶν ἐξῆς οὕτω.

Πλατίνης παρθένου, ἤγουν ἀκατασκευάστου καὶ εἰσέτι ἀμεταχειρίστου, 16 μέρη, χαλκοῦ καθαροῦ 7, καὶ 1 ψευδαργύρου ὁμοίως καθαροῦ ὅλα σκεπαζόμενα μὲ σκόνην ἀνθρακὸς βάλονται εἰς χράνην (creuset), καὶ χωνεύονται εἰς τόσον, ὥς νὰ συστήσωσιν μίαν ὁμοιόμορφον ὕλην· καὶ αὕτη εἶναι ὁ ἄνω εἰρημένος χρυσός.

* Ἐμπόριον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν.

Ἡ σύγκρισις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πλοίων τῶν εἰς τοὺς κατεξουσιαζομένους ὑπὸ τῶν Ἀγγίλων Ἰνδικούς τόπους ἐκπλευσάντων ἀπὸ τοὺς διαφόρους λιμένας τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, κατὰ τοὺς χρόνους 1824-1827, δίδει εἰς τὸν ἐξετάζοντα τὰ τοιαῦτα ὑπόθεσιν μελέτης πολλὰ περίεργον. Τὰ ἀποδεικτικὰ ἔγγραφα τούτου ἐτυπώθησαν κατ' ἐπιταγήν τῆς Βουλῆς τῶν ἀντιπροσώπων· εὕρισκει δὲ τις εἰς αὐτὰ τὸν ἐλεῖχον τοῦ μεγέθους τῶν πλοίων καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰς αὐτὰ ἐνόντων ναυτῶν.

Ἔτος.	Πλοῖα.	Κάδοι μετρητικοὶ τῆς χωρητικότητος.	Ναῦται.
1814	52	39,141	4,342
1815	121	79,980	8,610
1816	166	99,936	9,412
1817	195	106,847	8,543
1818	186	104,692	8,210
1819	106	66,525	5,606
1820	109	69,265	5,731
1821	96	68,155	5,811
1822	102	73,102	6,267
1823	111	68,468	5,591
1824	117	79,283	6,973
1825	139	81,103	7,095
1826	150	80,700	7,443.

Ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν ἀνωτέρω συνάγεται, ὅτι τὸ ἐμπόριον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ τῶν Ἰνδιῶν προοδεύει ἀδιακόπως· καὶ ἤθελεν αὐξήσει ἐτι πλείωτερον, ἂν εἰς τοὺς Ἀγγλικούς λιμένας ἐμβάζετο τὸ ζάχαρι τῆς Βεγγάλης κατὰ τὰς αὐτὰς συνθήκας, καθ' ἃς ἐμβάζεται καὶ τὸ τῶν Ἀντιλλῶν νήσων, καὶ ἂν, διὰ νὰ βοηθήσῃ τοὺς εἰς ταύτας φυτευτὰς τοῦ ζαχαροκαλάμου, δὲν ἐπεφορτίζον τὸ ζάχαρι τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν μὲ ἐν δόσιμον ἐξιούμενον μὲ 50,000,000 Φρᾶνκ. Ἄλλ' οἱ παράλογοι οὗτοι λογαριασμοὶ θέλουν ποτὲ ἀφεθῆ, καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι ὀλιγώτερον εὐλογοί.

Κατὰ τὸ 1826 καταδαπανήθησαν εἰς τὴν μεγάλην Βρεττανίαν 25,238,006 λίτραι τειοῦ, καὶ 26,043,227 κατὰ τὸ 1827.

Γ Ε Ω Ρ Γ Ι Κ Η .

Περὶ σιρῶν ἢ ὑπογείων σιταποθηκῶν.

Εἶναι πολλοῦ λόγου ἄξιον νὰ ἔχη τις τὸν τρόπον νὰ φυλάσῃ τὸν σίτον σῶον καὶ ἀβλαβῆ, ὅσον πλείωτερον καιρὸν εἶναι δυνατὸν, διότι οὕτως ἐμποροῦμεν τὰς ἀπὸ τῶν εὐφύρων χρόνων εἰσοδίας νὰ μεταχειρίζομεθα ἀσφαλῶς εἰς θεραπείαν τῆς ἀπὸ τῶν ἀφύρων σιτοδείας. Πρὸς τούτο εἶναι χρήσιμοι οἱ λεγόμενοι σιροὶ ὑπὸ τῶν παλαιῶν καὶ σιλοὶ (silos) ὑπὸ τῶν νεωτέρων, οἵτινες καὶ ἐτελειοποίησαν αὐτοὺς πολὺ. Ὁ κύριος Τερνὸς κατεσκεύασε πολλὰς τοιαύτας σιταποθήκας ὑπογείους, εἰς τὸ πλεῖστον τῶν Παρισίων ὑποσατικῶν του, ἐπὶ σκοπῶν νὰ κάμῃ τὴν δοκιμὴν καὶ νὰ πείσῃ τοὺς ὁμογενεῖς του νὰ τὰς μεταχειρίζωνται ἀφθῶς. Κατ' ἔτος ἐνώπιον πολλῶν τῶν συμπολιτῶν του ἀνοίγει τοὺς σιροὺς τούτους, καὶ δοκιμάζει τὸ εἰς αὐτοὺς σιτάριον· ἢ δὲ δοκιμὴ αὕτη ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἐμπορεῖ νὰ φυλαχθῇ ἄφθαρ-

τον, άπικρον και άναλλοίωτον τὸ εἶδος τοῦ γεννήματος τούτου εἰς ὀλοκλήρων χρόνων διάστημα.

Αἱ σιταποθῆκαι αὐται εἶναι βόθροι ὑπόγειοι στρογγύλοι, κτισμένοι μὲ κεραμοπλινθία ἢ πέτρας και χορασάνιον καλῶς, ὡς τὰ παρ' ἡμῖν ὑπολήνια (πολήμνια) ἢ τὰ κατωπίθια τοῦ ἐλαδίου, θλωτοὶ ἄνωθεν, και ἔχοντες στόμα τελειώνον ὡς λαιμὸς τῆς φιάλης, 3 ποδῶν περίπου μακρὸν και 2 πλατὺ κατὰ διάμετρον· βάθος ἔμποροῦν νὰ ἔχωσιν 20 ποδῶν (ἢ 4 ὄργυιῶν) και 12-15 ποδ. τὴν διάμετρον τῆς βάσεως· γύρω δὲ οἱ τοῖχοι τοῦ σιροῦ, πρὶν ἐμβαλθῆ τὸ σιτάριον, ἐνδύονται μὲ χονδρὰς και διπλὰς ψάθας, διὰ νὰ μὴ διαπερᾶ παντελῶς ἡ ὑγρασία. Κάτω ὁ πάτος, ἐκτὸς τῶν ψαθῶν, πρέπει νὰ ἦναι ὑπεστρωμένος μὲ κοπίδια ἢ βουκανιδία ξύλου και μὲ δεμάτια φρυγάνων, ἐπὶ τῶν ὑποίων βᾶλλονται αἱ ψάθαι, ὡς νὰ μὴ σῆπωνται ὑπὸ τῆς ὑγρασίας· τὸ ἄνω χεῖλος τοῦ σώματος τοῦ σιροῦ πρέπει νὰ φθάνη ἓνα πόδα (1 1/2 σπιθαμὴν) κάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Ἀφ' οὗ δὲ γεμισθῆ σιτάριον ὁ σιρὸς, κλείεται οὕτω. Βάλης πρῶτον εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ λαιμοῦ τοῦ σώματος ἓν κομμάτιον ψάθης, ἔπειτα ἄχυρον, ἐπάνω τούτου ἓν ἐπίπωμα ξύλινον, και ἔπειτα μίαν πλακωτὴν πέτραν, ἐπάνω τῆς ὁποίας ρίπτεις και πατεῖς τὸ χῶμα σωρευόμενον εἰς κῶνον, ὡς νὰ μὴ διαπερᾶ εἰς τὸ ἔσω ἀήρ ἢ τὸ νερόν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὑγρασία και ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ εἶναι τὰ ἀλλοιούνοντα και μεταβάλλοντα τὴν φύσιν τῶν σωμάτων, εἶναι φανερόν ὅτι ὁ σῖτος, προφυλασσόμενος ἀπὸ τὴν ἐπήρειαν αὐτῶν, διασώζεται ἀμετάτρεπτος κατὰ τὴν φύσιν και τὰς ιδιότητάς του. Τοῦτο μᾶς τὸ βεβαιώνει και ἡ πέτρα, ὡς εἶπαμεν ἄνωτέρω.

Λέγουσι ὅτι εἰς τινὰ μέρη τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος ἀνοίγουσι λάκκους, τοὺς ὁποίους καίουσι πρῶτον ἀνάπτοντες ξύλα πολλὰ, διὰ νὰ ἐξατμίσωσι, φαίνεται, τὸ περισσὸν τῆς ὑγρασίας, και νὰ ψῆσωσιν ἢ κεραμιδῶσωσι τὸ χῶμα· ἔπειτα χάνουσι μέσα εἰς αὐτοὺς τὸ σιτάριον. Εἰς τοὺς τοιούτους βόθρους βέβαια δὲν ἔμπορεῖ νὰ φυλαχθῆ τὸ σιτάριον ἄσηπον, εἰμὴ πολλὰ ὀλίγον καιρὸν· ἐκτὸς τούτου πρέπει νὰ λαμβάνη μίαν γαιώδη ὀσμὴν και γεῦσιν. Οἱ ἐξωχωρῶνται τῶν Ἀθηναίων, ὡς λέγουσι, πράττουσι καλῆτερα· διότι αὐτοὶ ἀπαταμιοῦν τὸ σιτάριον τῶν εἰς τοὺς ἀχρήστους κατωπίθους τῶν, ἢ εἰς βόθρους ὁμοίους μ' ἐκείνους. Ἀλλ' εἰς τοὺς κατωπίθους, εἰς τοὺς ὑποί-

ους πολλὸν καιρὸν διημερεύει τὸ ἐλάδιον, τὸ σιτάριον βαλλόμενον, και ἀφινόμενον και ὀλιγώτατον καιρὸν, πρέπει ν' ἀποκτᾶ κάμμιναν ὀσμὴν βαρεῖαν, ἂν μάλιστα ρίπτεται μέσα εἰς αὐτοὺς ἀπάσρους και χωρὶς κάμμιναν προφυλάξιν. Ὅθεν κάλλιον εἶναι νὰ κατασκευάζονται ἐπίτηδες σιροὶ παρόμοιοι μὲ τὰ κατωπίθια, κτιζόμενοι πλατεῖς κάτωθεν, και ἄνωθεν στενεύομενοι, εἰς τρόπον, ὡς νὰ δυναταί τις νὰ μεταχειρίζεται και τὰς λοιπὰς προφυλάξεις, τὰς ὁποίας εἶπαμεν ἄνωτέρω περιγράφοντες τοὺς Γαλλικοὺς σιρούς.

Οἱ παλαιοὶ, ὡς ἀναφέρει ὁ Σιμπλίκιος εἰς τὰ εἰς τὸν Ἀριστοτέλην ὑπομνήματά του (Φυσ. Β'), εἶχον πρὸς φύλαξιν τοῦ σίτου σιρούς· ἀλλὰ δὲν ἐνθυμοῦμαι, οὐδ' ἔχω τὸ βιβλίον ἀνά χεῖρας διὰ νὰ ἴδω, ἂν λέγη τίποτε περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν. Ὁ Πλίνιος (Lín. 18 C. 30) λέγει ὅτι τοιαύτας ὑπογείους σιταποθήκας εἶχον εἰς τὴν Θράκην και Καππαδοκίαν μέσα εἰς τὰς ὁποίας ἔχον τὸ σιτάριον. Σημειώνει δὲ ὅτι οὗτος εἶναι ὁ καλλήτερος τρόπος, διὰ τοῦ ὁποίου ἔμπορεῖ νὰ φυλαχθῆ αὐτὸ τὸ εἶδος τῶν γεννημάτων.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ.

Πῶς νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ ταγγῖον βούτυρον.

Τὸ βούτυρον, ὅταν κατασκευαζόμενον δὲν δαρθῆ καλῶς, ὡς νὰ μὴ μείνη τίποτε ἑτερογενές, ἢ δὲν ἀλατισθῆ ἱκανῶς, ἢ ἄλλως πως νοθευθῆ ἢ παραμεληθῆ, λαμβάνει μετ' ὀλίγον καιρὸν γεῦσιν τινὰ δριμεῖαν και ταγγῆν, και ὀσμὴν βαρεῖαν, ὡς γίνεται ἄχρηστον. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ἔμπορεῖ νὰ ἀποκατασταθῆ πάλιν εὐχρηστον διὰ τῆς ιδιότητος τοῦ ἀνθρακός (καρβόνου) διορθούμενον κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Ἀνάλυσε τὸ ταγγισμένον βούτυρον, ἐπιθέτων αὐτὸ εἰς ὀλίγην και ὀμαλὴν φωτιάν, και ἔπειτα χύσε το μέσα εἰς ψυχρὸν νερόν. Ἀφ' οὗ παγώσῃ, ἄρχισε νὰ τὸ δέρνῃς μὲ χουλιάριον, ἀνανεύων τὸ νερὸν συγκάκις εἰς τύσον, ἕως οὗ νὰ ἐκβαίνη πλέον αὐτὸ τὸ ὑγρὸν καθαρὸν. Ἐπειτα κοπάνισε ἀνθρακα κάμποσον, τοῦ ὁποίου χωρίζων τὴν λεπτὴν σκόνιν λαμβάνεις τὰ χονδρουλά μέρη, και ἀφ' οὗ τὰ πλύνῃς δύο ἢ τρία νερά, ἂν θελῃς, ρίψε τα μέσα εἰς τὸ βούτυρον και ἐξανάβρασέ το κάμποσον ὥραν. Ὁ ἀνθραξ ἀπορροφᾷ τὸ ὄξυγόνον συνθετόμενος μ' αὐτὸ, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ αἰτία τῆς ταγγίσεως τοῦ βουτύρου· διηθμίζεις (σουργάνεις) δ' ἔπειτα τὸ ὑγρὸν διὰ τριχιάς κοσκίνου, και αὐτὰ

ἀποκαταστήνεις αὐτὸ καλὸν καὶ εὐχρηττον ὡς καὶ πρὶν νὰ ταγγίσῃ. Καθεὶς εὐκόλως ἐμπορεῖ νὰ κάμῃ τὴν δοκιμὴν ταύτην καὶ νὰ τὴν ἐπιτύχῃ. Ἄν δὲ τὸ βούτυρον, διὰ τὴν ὑπερβολικὴν καύσιν τῶν ἡμερῶν, ᾗται ἀναλυτὸν, ἅς τὸ βάλλῃ εἰς τὴν δρόσον τῆς νυκτὸς, καὶ τὸ πρῶτὸ θέλει εἶσθαι ἰκανῶς πηκτὸν, ὥστε νὰ πλύνεται. Κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον ἐμπορεῖς νὰ διορθώσῃς τὸ ὀξύγγιον καὶ τὰ λοιπὰ λιπώδη σώματα τὰ ταγγισμένα.

I. K.

Ε'. ΠΟΙΚΙΛΙΑ.

Ἄγορὰ ὅπου εὐρίσκει τις συμβίοντι.

Οἱ Ἀσσύριοι, λέγει Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς, πωλοῦσι μέσα εἰς τὴν ἀγορὰν τὰς παρθένους εἰς τοὺς θέλοντας νὰ νυμφευθῶσι, πρῶτον τὰς εὐγενεστάτας καὶ ὠραιστάτας, ἔπειτα τὰς κατωτέρας εὐγενείας καὶ ὠραιότητος κατὰ τάξιν. Ὄταν δ' ἔλθωσιν εἰς τὰς ἀσχήμους, διαλαλοῦσι πόσα θέλει τις νὰ λάβῃ διὰ νὰ νυμφευθῇ κάμμιν ἀπὸ αὐτάς, καὶ πληρόνουσι δι' αὐτάς τα συναχθέντα ἀπὸ τὴν τιμὴν τῶν ὠραίων. Ἄλλοι πάλιν τινὲς βάρβαροι, οἱ Δαφολίβουες, δὲν εἶχον αὐτάς τὰς φαντασίας τῶν Ἀσσυρίων τὰς περὶ εὐγενείας καὶ ὠραιότητος. Κατὰ τὰς βαρβάρους ἰδέας τῶν ἐσχαζόντων τὸν γάμον ὡς μόνην φυσικὴν ἀνάγκην, καὶ ὅλας τὰς γυναῖκας ἐπίσης ἐπιτηθείας νὰ ἐκπληρῶσι τὸν σκοπὸν τῶν ὅθεν ὅλοι οἱ εἰς ὥραν γάμου συνήρχοντο καὶ ἐνυμφεύοντο εἰς μίαν ἡμέραν ῥητὴν μετὰ τὸν καιρὸν, ὅτε βασιλεύει ἡ πλειὰς (πούλια). Συνέτρωγον καὶ συνέπινον πρῶτον οἱ ἄνδρες χωριστὰ ἀπὸ τὰς γυναῖκας καθήμενοι· ἔπειτα σθύνοντες τὸν λύχνον ἐμβαίνουν μέσα εἰς τὰς γυναῖκας, καὶ ἔπερνε καθεὶς ὅποιαν ἐτύχαινε νὰ δράξῃ (1).

Εἰς τὰς Ἰνδίας εὐρίσκονται καὶ τὴν σήμερον τινὲς λαοὶ, οἵτινες προμηθεύονται συμβίους εἰς ἀγοράς. Δὲν χωροῦν εἰς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν οἱ λογαριασμοί, τοὺς ὁποίους κάμουν οἱ τῶν πολιτισμένων λαῶν τῆς Εὐρώπης εἰς τὰ περὶ γάμου, σκοπεύοντες διὰ πολιτικὰ τῶν τέλη νὰ κάμωσι συμπεθεριὰν μὲ τὸν δεῖνα πλούσιον ἢ μὲ τὸν δεῖνα δυνατὸν. Ἐκείνοι εἶναι διηρημένοι κατὰ φυλάς· ἡ ἀνατροφή, αἱ ἰδέαι ἢ κατὰς αἰσῆς ἢ

(1) Ἰδε Νικ. Δαμασκ. λειψ. σελ. 276-277 ἐκδ. K. Ἰδε καὶ Ἡροδότ. βιβλ. Α'.

κοινωνικὴ εἶναι αἱ αὐταὶ εἰς τὴν αὐτὴν φυλὴν· ὅλοι ζῶσι σχεδὸν ἀπὸ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν τῶν· ἡ εὐκρασία τοῦ κλίματος, ἡ εὐφορία τῆς γῆς, ἡ ὀλιγάρκεια, τοὺς ἐξασφαλίζει εἰς τὰ πρὸς τὸ ζῆν αὐτῶν καὶ τῆς μελλούσης οἰκογενείας τῶν. Δὲν ἔχουν λοιπὸν νὰ συχασθῶσιν ὅτι πρέπει νὰ λάβωσι γυναῖκας πρὸς τι ἄλλο κέρδος κυριώτερον παρὰ τὸν καθαυτὸ σκοπὸν τοῦ γάμου. Πρὸς τοῦτον μόνον ἀποβλέποντες νομίζουσιν ὅτι καθεμία γυνὴ ἐμπορεῖ νὰ τὸν ἐκπληρῶσῃ, καὶ καθεμία τοῖς εἶναι καλὴ, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ἔχῃ κάμμιν βλάβην εἰς τὰς φρένας, ἢ κἀνὲν ἐλάττωμα εἰς τὸ σῶμα πολλὰ σημαντικόν.

Οἱ χωρικοὶ, ζῶντες πάντοτε μεμονωμένοι εἰς τοὺς ἀγρούς τῶν, δὲν ἔχουσιν ἄλλας εὐκαιρίας συναναστροφῆς καὶ ἐπιμιξίας εἰμὴ ἐκεῖνας, καθ' ἃς συνέρχονται εἰς τινὰς πανηγύρεις ἢ ἀγοράς, ὅπου ἀλλάσσουν τὰ προϊόντα τῶν. Εἰς τῶν αὐτῶν πανηγύρεις, διαρκούσας πολλάκις ἓνα μῆνα, συνάζονται καὶ οἱ Ἰνδοὶ ἕως πενήντα χιλιάδας ἐνίοτε· ἐκεῖ δὲ κάμουν τὰς ὀσοληψίας τῶν καὶ τὰς προξενιάς προσέτι εἰς γάμον. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἔχουσι τὰς προλήψεις τῶν, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι λαοὶ τῆς γῆς, δὲν νυμφεύονται εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν ταιούτων πανηγυρίων, ἂν ἡ σελήνη δὲν εὐρίσκειται εἰς κἀνένα ἀστερισμὸν ἔχοντα καλὴν ἐπιρροὴν εἰς τὸν γάμον· ὀνομάζουσι δὲ αὐτὴν τὴν σελήνην ἀγνήν.

Αἱ προξενιαὶ γίνονται ἀπὸ ἀνθρώπους ὀνομαζομένους εἰς τὴν ἐγγωρίων τῶν γλῶσσαν πωζεϊάρας. Οὗτοι εἶναι ἀστρολόγοι ἐν ταύτῃ καὶ γενεαλογισταί· διορίζουσι τὴν προῖκα, τὴν ὥραν, τὴν ἡμέραν καὶ τὰ ἄλλα τοῦ προικοσυμφώνου· οἱ δὲ προξενευόμενοι παραμένουν εἰς τὴν πανηγυριν ἕως ν' ἀποτελειώσῃ τὸ συνοικέσιον. Ὁ ἀρραβωνιαστικὸς πηγαίνει, παρατηρῶν τινὰς τάξεις, πρὸς χαιρετισμὸν τῆς ἀρραβωνιαστικῆς· τῆς οἶδει κἀνὲν κανίσκιον ὀλίγης τιμῆς, καὶ ἔπειτα ἐπιστρέφει πάλιν διὰ νὰ γένῃ ὁ γάμος, εἰς τὸν ὅποιον παραστέκει ὁ πωζεϊάρας, ἐπέχων τόπον πατρὸς, καὶ ἀναχωρεῖ μετ' ὀλίγον, ἀφ' οὗ ἀποχαιρετήσῃ τοὺς νεονύμφους. Τὴν ἐπαύριον οἱ φίλοι πηγαίνουν εἰς χαιρετισμὸν αὐτῶν· μασσοῦν βέτελον (1), τραγωδοῦν, εὐθυμοῦν καὶ ὁ γαμβρὸς, ἀφ' οὗ περ' ἀσῆ 7, 9, 21 ἢ 27 ἡμέρας εἰς τῆς συζύγου του, τὴν πέρνει ἔπειτα καὶ ὑπάγει εἰς τὴν ἰδικὴν τοῦ οἰκίαν.

(1) Βέτελον εἶναι φυτὸν τῆς Ἰνδίας, τοῦ ὁποίου τὰ φύλλα μασσοῦν ἀδικαίως οἱ Ἰνδοί, ὡς αἱ παρ' ἡμῶν γυναῖκες τὴν μαστιχὴν.

Εἰς τοὺς τόπους μας μόνον δύο ἢ τρεῖς μῆνας τὸ πολὺ κατ' ἔτος ἐμπορεῖ νὰ εἶπῃ τις ὅτι τρώγουσιν οἱ πολλοὶ τὸ γάλα· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἐννέα μηνῶν εἰς τινὰς πολλὰ ὀλίγον εὐρίσκεται ἐκ τούτου τοῦ ὕγρου, καὶ εἰς τινὰς ἐκλείπει δι' ὄλου· ἀλλοῦ ὅμως τρώγουσι καὶ πίνουσιν αὐτὸ ὀλοκαιρὶς τοῦ χρόνου, τοῦλάχιστον τόσοι κ' ἐκεῖ κατ' ἀναλογίαν, ὅσοι καὶ παρ' ἡμῶν εἰς τὰς μεγάλας πόλεις πίνουν καθ' ἡμέραν καφέν. Πορίζονται ὅμως τὸ γάλα ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ αἰγιδό-πρόβατα, καθὼς ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς ἀγελάδας, αἱ ὁποῖαι ἀνεξαιρέτως ὅλους τοὺς μῆνας τοῦ ἔτους ἐμποροῦν νὰ ἀρμεγῶνται. Εἰς τὴν πόλιν τῆς Λόνδρας καταδαπανᾶται κατ' ἔτος 70 ἑκατομ. περίπου ἐμποτιλίων γάλα· ἐκ τούτου ἀναλογοῦσιν εἰς καθένα κάτοικον τῆς Λόνδρας 60 ἐμποτίλια κατ' ἔτος, καὶ 1|6 ἐμποτίλ. καθ' ἡμέραν. Ἀλλὰ πρὶν αὐτὸ τὸ γάλα ἔλθῃ εἰς τὸν καταδαπανῶντα αὐτὸ, πόσον νοθεύεται; Ἡ νοθεία αὕτη παραλλάσσει κατὰ τὴν συνήθεισιν τοῦ πωλητοῦ· πλὴν πρό τινων χρόνων ἐλογαρίαζον ὅτι εἰς δύο γάλατος ἐβάλλετο ἓν νεροῦ· τὴν σήμερον δὲ ὅτι εἰς τὰ 10 ἢ 11 γάλατος ἐμβαίνει τέσσαρα νεροῦ, τὸ ὅποιον ἐμπορεῖ τις νὰ εἶπῃ ὅτι εἶναι καὶ ἀναμεμιγμένον πρὶν ἀρμεγθῆ ἀκόμη, ἐξ αἰτίας τοῦ εἶδους τῆς τροφῆς, τὴν ὁποίαν δίδουν εἰς τὴν ἀγελάδα ἐπὶ σκοπῶ τοῦ νὰ δώσῃ πολὺ γάλα. Πόσον δὲ ηὔξησεν ἢ ἐξ αὐτοῦ δοληψία εἰς τὴν Ἀγγλίαν φαίνεται ἐκ τούτου· ὅτι ἐκείνην τὴν ποσότητα τοῦ βουτύρου, τὴν ὁποίαν περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἠγόραζέ τις δι' ἓν, τὴν σήμερον ἀγοράζει αὐτὴν μάλισ διὰ τέσσαρ, ἀν ἔῃ πάλιν ἡ ποσότης τῆς βρώμης, ἡ ὁποία τότε ἠγοράζετο ἓν, τώρα δὲν ηὔξησεν εἰμὴ τὸ ἓν τρίτον ταύτης τῆς μονάδος. I. II.

Ἡ Θ Ι Κ Α.

Εἰ πλοῦτος ἐστὶν ἐπιθυμητὸν κτήμα ἐν βίῳ, τί σοφίης πλουσιώτερον τῆς τὰ πάντα ἐργαζομένης;— Πρὸέκρινα αὐτὴν σκῆπτρον καὶ θρόνον, καὶ πλοῦτον οὐδὲν ἠγησά-μην ἐν συγκρίσει αὐτῆς. ἐκκλ. κεφ. 7-8.